



# WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY

ul. Głowackiego 28, 10-448 OLSZTYN ☎ (89) 522-79-00, fax. (89) 522-79-01, e-mail: [olwu@up.gov.pl](mailto:olwu@up.gov.pl)

---

## **Trwałość samozatrudnienia w ramach dotacji na dofinansowanie podjęcia przez bezrobotnego działalności gospodarczej udzielonych w województwie warmińsko – mazurskim w 2007 roku**

## ***Spis treści***

<b>Wstęp .....</b>	<b>3</b>
<b>1. <i>Ogólne informacje o przyznawanych jednorazowo bezrobotnym środkach na podjęcie działalności gospodarczej .....</i></b>	<b>4</b>
1.1    Uwarunkowania prawne.....	4
1.2    Dotacje udzielone w województwie warmińsko-mazurskim – skala zjawiska.....	5
<b>2. <i>Podmioty gospodarcze w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku .....</i></b>	<b>7</b>
<b>3. <i>Charakterystyka dotacji udzielonych bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku .....</i></b>	<b>9</b>
<b>4. <i>Charakterystyka bezrobotnych, którym w 2007 roku przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej .....</i></b>	<b>12</b>
<b>5. <i>Charakterystyka podmiotów gospodarczych utworzonych przy wsparciu urzędów pracy w 2007 roku .....</i></b>	<b>15</b>
<b>6. <i>Efektywność dotacji przyznanych w 2007 roku bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim .....</i></b>	<b>17</b>
6.1    Ponowna rejestracja w ewidencji powiatowych urzędów pracy osób, które w 2007 roku skorzystały z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.....	23
6.2    Nowe miejsca pracy w powstałych podmiotach .....	24
6.3    Zwrot dotacji przyznanych bezrobotnym w 2007 roku na podjęcie działalności gospodarczej .....	25
<b>7. <i>Dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej – wyniki badań sondażowych .....</i></b>	<b>27</b>
7.1    Charakterystyka respondentów .....	28
7.2    . Charakterystyka firm, które powstały w ramach dotacji.....	30
7.3    . Motywy podjęcia decyzji o założeniu własnej firmy .....	32
7.4    . Oczekiwania beneficjentów związane z wysokością pomocy finansowej.....	35
7.5    . Kontakt beneficjentów z urzędem pracy po otrzymaniu dotacji.....	37
7.6    Charakterystyka respondentów kontynuujących działalność gospodarczą.....	39
7.7    Charakterystyka respondentów, którzy zaprzestali prowadzenia działalności gospodarczej.....	41
<b>8. <i>Podsumowanie .....</i></b>	<b>43</b>

## Wstęp

Struktura podmiotów gospodarczych w Polsce wskazuje, iż najliczniejszą grupę firm stanowi sektor małych i średnich przedsiębiorstw. W 2007 roku, będącym przedmiotem analizy, blisko 95% (1 713 tys.) podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON to firmy mikro, zatrudniające od 0 do 9 osób<sup>1</sup>. Wpływ tak dużej liczby małych firm jest odczuwalny w wielu dziedzinach gospodarki. Mikroprzedsiębiorstwa wnoszą duży wkład w tworzenie produktu krajowego brutto (w 2007 roku - 30,1% udziału w wartości dodanej brutto, generowanej przez sektor przedsiębiorstw w Polsce). Sektor mikroprzedsiębiorstw ma również szczególne znaczenie w tworzeniu miejsc pracy. Według danych GUS w 2007 roku, zatrudniał on blisko 3,5 mln osób, co stanowi 40,1% ogółu pracowników sektora przedsiębiorstw.

Wzmocnienie systemu wsparcia przedsiębiorców tworzących miejsca pracy oraz rozbudowa systemu samozatrudnienia, stanowią podstawowe działania w jednym z priorytetów „Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko – Mazurskim do 2020 roku”. Celem działań w tym obszarze, jest uzyskanie wzrostu zatrudnienia w regionie warmińsko–mazurskim, między innymi poprzez inwestowanie w rozwój istniejących podmiotów gospodarczych, a także wspieranie osób, podejmujących działalność gospodarczą.

Organizacja własnego biznesu najczęściej wiąże się ze znacznymi nakładami finansowymi. Właśnie finanse, a raczej ich brak stanowią największy problem osób planujących własną działalność, w szczególności dotyczy to osób bezrobotnych. Jednym ze źródeł pozyskania dodatkowych środków przez te osoby, są urzędy pracy. Od wielu lat obserwujemy w województwie warmińsko-mazurskim dynamiczny wzrost zainteresowania bezrobotnych tą formą pomocy, a co za tym idzie stale rosnącą liczbę udzielonych dotacji i wzrost nakładów finansowych na ten cel. O ogromnej roli dotacji, świadczy również fakt rosnącego udziału firm utworzonych dzięki wsparciu urzędów pracy w ogólnej licznie nowopowstałych przedsiębiorstw – z 14,4% w 2005 roku, poprzez 17,1% w roku następnym do 21,3% w 2007 roku.

W kontekście wzrastających nakładów na przyznawane bezrobotnym jednorazowe środki na podjęcie działalności, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie przygotował analizę funkcjonowania efektywności tego instrumentu w dłuższym czasie (do października 2011 roku). Niniejsze opracowanie stanowi analizę dotacji, które zostały przyznane bezrobotnym w województwie warmińsko – mazurskim w 2007 r., oraz efektywność tego programu po czterech latach od otrzymania dotacji. Do jej sporządzenia wykorzystano dane ze Sprawozdania MPiPS – 01 o rynku pracy oraz MPiPS – 02 o przychodach wydatkach z Funduszu Pracy, a także informacje z powiatowych urzędów pracy, funkcjonujących w województwie warmińsko – mazurskim. W celu wzbogacenia materiału o wartości jakościowe, analiza statystyczna uzupełniona została wynikami badania sondażowego, przeprowadzonego wśród osób, które w 2007 roku, otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W oparciu o kwestionariusz ankiety przygotowanej w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Olsztynie, który został rozpowszechniony za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy, zbierano informacje dotyczące m.in. oceny procesu ubiegania się o środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej z urzędu pracy, planów rozwoju firm, które utrzymały się na rynku pracy a także przyczyn niepowodzenia firm, które powstały w ramach dotacji. W ramach badania wyłoniono próbę badawczą, która stanowiła 15% liczby udzielonych dotacji w każdym z powiatów. Doboru respondentów, powiatowe urzędy pracy dokonywały losowo.

---

<sup>1</sup> Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007, pod red. A. Żołnierskiego, P. Zadury-Lichoty, W-wa 2008.

# **1. Ogólne informacje o przyznawanych jednorazowo bezrobotnym środkach na podjęcie działalności gospodarczej**

## **1.1 Uwarunkowania prawne**

Dofinansowanie podjęcia przez bezrobotnego działalności gospodarczej (dotacje) jest jednym z bardziej popularnych instrumentów rynku pracy.

Zasady przyznawania tej formy wsparcia były regulowane w 2007 roku, przez następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. nr 99 poz. 1001 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu dokonywania refundacji ze środków Funduszu Pracy kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz form zabezpieczenia zwrotu otrzymanych środków (Dz. U. Nr 236, poz. 2002 z późn. zm.).

W ramach przyznanych bezrobotnemu jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej, można było m.in. pokryć koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, związanych z podjęciem tej działalności. Wysokość udzielonej pomocy nie mogła przekroczyć pięciokrotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, aktualnego na dzień zawarcia umowy.

W przypadku, gdy działalność była podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie mogła przekraczać czterokrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz trzykrotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

Bezrobotny zamierzający podjąć działalność gospodarczą i ubiegający się o przyznanie dotacji, powinien złożyć wniosek w urzędzie pracy, w którym był zarejestrowany.

Wniosek o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej mógł być uwzględniony, w przypadku gdy bezrobotny spełniał m.in. następujące warunki:

- w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, wykonywania prac interwencyjnych lub robót publicznych,
- nie otrzymał, w okresie 5 lat poprzedzających złożenie wniosku, pożyczki z Funduszu Pracy lub z innych funduszy publicznych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.
- nie prowadził działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej.

## 1.2 Dotacje udzielone w województwie warmińsko-mazurskim – skala zjawiska

W województwie warmińsko-mazurskim w ostatnich latach systematycznie wzrasta liczba dotacji przyznanych bezrobotnym na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wysokość wydatków z tym związanych.

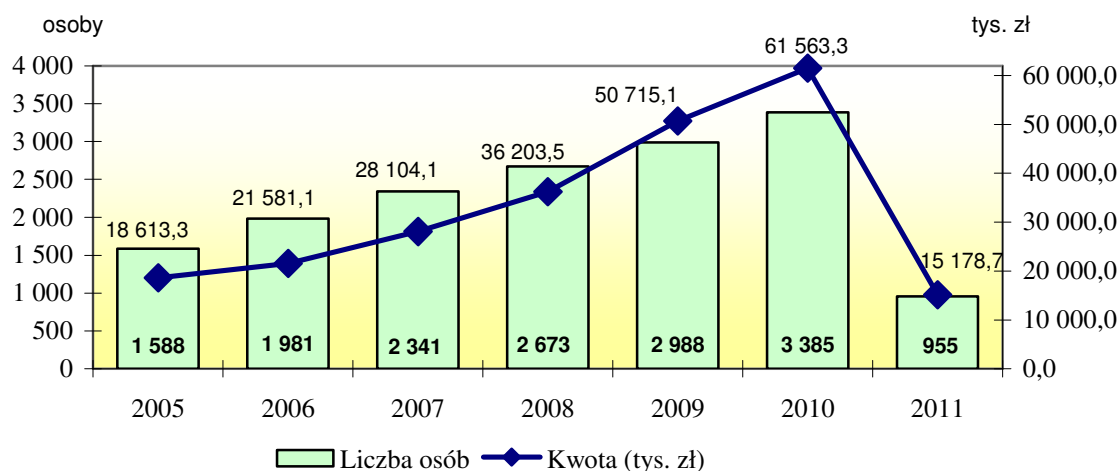
**Tabela 1. Dotacje udzielone bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim**

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba osób	1 588	1 981	2 341	2 673	2 988	3 385	955
Kwota (w tys. zł)	18 613,3	21 581,1	28 104,1	36 203,5	50 715,1	61 563,3	15 178,7

Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01. Dane PUP.

Liczba dotacji przyznanych w 2010 roku, była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2005 roku. Łącznie w okresie od stycznia 2005 roku do końca 2010 roku, po środki finansowe z urzędów pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej sięgnęło w województwie warmińsko-mazurskim 14 956 osób. W roku 2011, na skutek znacznego ograniczenia wysokości środków Funduszu Pracy nastąpiło ograniczenie możliwości finansowania zarówno dotacji, jak i innych aktywnych form przez urzędy pracy. W okresie dwunastu miesięcy 2011 roku, w założeniu własnej firmy, wsparto zaledwie 955 bezrobotnych (o 2 430 osób mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku).

**Wykres 1. Dotacje udzielone bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2005-2010**



Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01. Dane PUP.

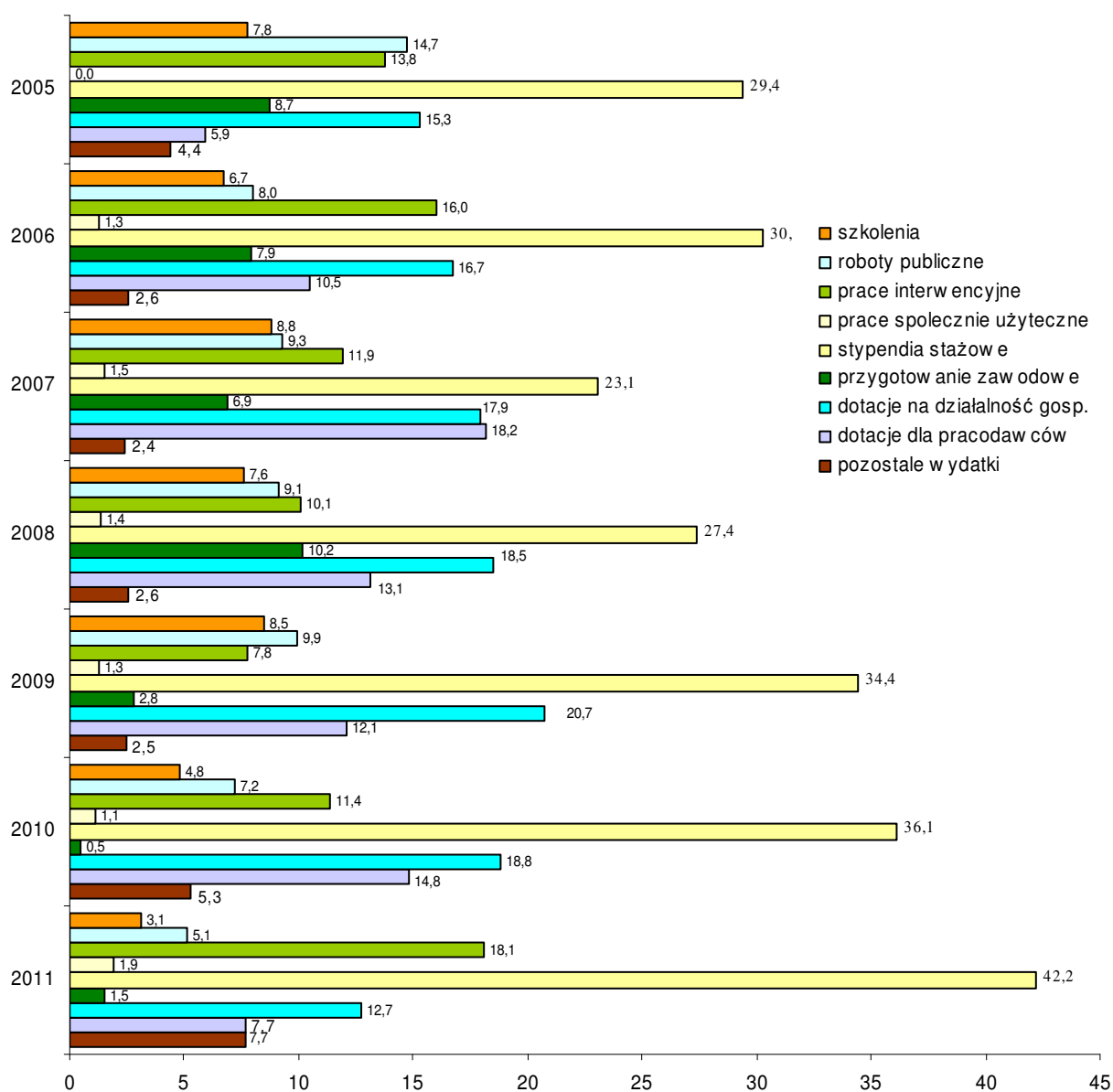
W latach 2005-2010 systematycznie rosły nakłady finansowe na realizację tego instrumentu rynku pracy. W 2010 roku, wydatkowano na ten cel 61 563,3 tys. zł, o 42 950,0 tys. zł więcej niż w 2005 roku i o 33 459,2 tys. zł, więcej niż w analizowanym 2007 roku, kiedy na dotacje przeznaczono 28 104,1 tys. zł. Obniżenie o ponad 60% limitu środków Funduszu Pracy na aktywizację bezrobotnych w 2011 roku, spowodowało, iż pozytywna tendencja wzrostu nakładów na samozatrudnienie uległa zahamowaniu. Wydatki na pomoc początkującym przedsiębiorcom wynosiły zaledwie 15 178,7 tys. zł. (o 46 384,6 tys. zł mniej niż w 2010 roku).

Wysokość udzielanych dotacji reguluje Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W latach 2004-2007 nie mogła ona przekraczać pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia, a od 2008 roku – sześciokrotności tej kwoty.

Maksymalna kwota wsparcia w 2007 roku, kiedy to udzielone zostały dotacje będące przedmiotem analizy, w zależności od ogłaszanej wysokości przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych kwartałach, wynosiła od 14 499,15 zł w I kwartale, poprzez 13 517,05 zł w drugim i 13 221,70 zł w III kw. do 13 545,70 zł. w IV kwartale 2007 r.

W Warmińsko-Mazurskim dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej od wielu lat zajmują drugą pozycję w strukturze wydatków na programy aktywizujące bezrobotnych. Wyjątkiem był rok 2007, kiedy to największe środki finansowe przeznaczono na stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne za okres stażu (23,1% ogółu wydatków) oraz refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy (18,2%). Dotacje stanowiły wówczas 17,9% ogółu wydatków.

**Wykres 2. Udział wydatków na dotacje dla bezrobotnych w ogólnej kwocie wydatków na programy aktywizujące bezrobotnych (w %)**



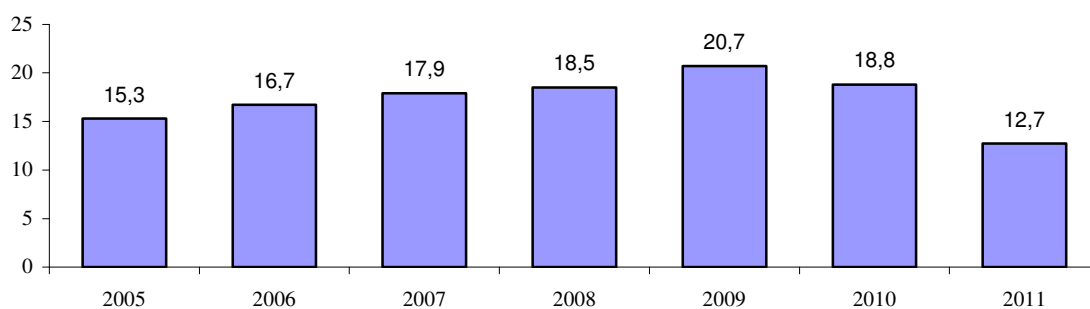
Źródło: Na podstawie sprawozdania MPiPS-02.

Do 2009 roku, zaobserwować można było systematyczny wzrost udziału jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w ogólnej kwocie wydatków na programy aktywizacji bezrobotnych. W omawianym okresie udział ten kształtował się w przedziale od 15,3% w 2005 roku do 20,7% w 2009 roku. W poszczególnych latach przybierał następujące wartości:

- 15,3% w 2005 roku,
- 16,7% w 2006 roku,
- 17,9% w 2007 roku,
- 18,5% w 2008 roku,
- 20,7% w 2009 roku.

Wzrostowa tendencja zahamowana została w roku 2010, kiedy to udział środków przeznaczonych na dotacje wyniósł 18,8% ogółu wydatków. W 2011 roku udział ten zmniejszył się do 12,7%.

**Wykres 3. Udział środków na dotacje dla bezrobotnych w ogólnej kwocie wydatków na programy aktywizacji zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim (w %)**



Źródło: Na podstawie sprawozdania MPiPS-02

## ***2. Podmioty gospodarcze w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku***

W 2007 roku, w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowane były 115 342 podmioty gospodarcze, o 2 117 więcej niż w 2006 roku. Stanowiły one 3% wszystkich firm figurujących w systemie REGON w Polsce. Ponad 94% firm w województwie to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników.

W 2007 roku, powstało 11 151 nowych firm (o 3,9%, tj. o 435 mniej niż w 2006 roku i 1% więcej niż w 2005). Nowo utworzone podmioty gospodarcze z regionu stanowiły 3,6% wszystkich powstałych w Polsce. Warmińsko-Mazurskie wraz z Podkarpackim zajmuje pod tym względem jedno z niższych miejsc w kraju. Mniejszy odsetek nowo powstałych przedsiębiorstw odnotowano jedynie w województwach: opolskim – 1,9%, podlaskim – 2,4%, świętokrzyskim – 2,5% oraz lubuskim – 3,0%. Najwięcej firm w skali całego kraju rozpoczęło działalność w Mazowieckim – 15,9% i Śląskim – 10,8%.

Wśród przedsiębiorstw rozpoczynających działalność w tym okresie, mikroprzedsiębiorstwa stanowiły ponad 94% (10 966 podmiotów, z czego 734 to firmy niezatrudniające pracowników). Ich liczba zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 386 firm, tj. o 3,4%. Udział mikroprzedsiębiorstw z naszego regionu kształtował się na poziomie 3,6% w ogólnopolskiej skali.

W 2007 roku, w Warmińsko-Mazurskim zlikwidowano 8 761 podmiotów, co odpowiadało 3,5 % mikroprzedsiębiorstw zlikwidowanych w kraju.

**Tabela 2. Podmioty zarejestrowane w województwie warmińsko-mazurskim w REGON**

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	Wzrost/ Spadek 2006:2005	Wzrost/ Spadek 2007:2006
<b>Przedsiębiorstwa - ogółem</b>	<b>111 614</b>	<b>113 225</b>	<b>115 342</b>	<b>1 611</b>	<b>2 117</b>
Udział regionu w Polsce (w %)	3,0	3,0	3,0	-	-
Nowo powstałe - liczba	11 045	11 586	11 151	541	-435
Nowo powstałe – udział regionu w Polsce (w %)	3,8	3,7	3,6	-0,1	0
Zlikwidowane - liczba	9 016	9 774	8 932	758	-842
Zlikwidowane – udział regionu w Polsce (w %)	3,9	3,4	3,5	-0,5	0
<b>w tym: mikroprzedsiębiorstwa - ogółem</b>	<b>105 064</b>	<b>106 585</b>	<b>108 598</b>	<b>1 521</b>	<b>2 013</b>
Udział regionu w Polsce (w %)	3,0	3,0	3,0	-	-
Nowo powstałe - liczba	10 741	11 352	10 966	611	-386
Nowo powstałe – udział regionu w Polsce (w %)	3,8	3,6	3,6	-0,2	-
Zlikwidowane - liczba	8 805	9 595	8 761	790	-834
Zlikwidowane – udział regionu w Polsce (w %)	3,9	3,4	3,5	-0,5	2 013

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007, Warszawa 2008, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2008, Warszawa 2009.

Nowo utworzone firmy w województwie warmińsko-mazurskim, to przede wszystkim firmy zajmujące się handlem i naprawą – ponad 29%, firmy budowlane – 19,1% oraz obsługa nieruchomości i firm – 13,6%. W 2007 roku, wysoki udział w strukturze nowopowstałych podmiotów miały także firmy reprezentujące branże przetwórstwa przemysłowego oraz pozostałej działalności usługowej – po około 9%. Najmniejszy udział w strukturze nowo utworzonych podmiotów w naszym województwie miały przedsiębiorstwa, których działalność związana była z: administracją publiczną, górnictwem oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną gaz i wodę (0,1%).



**Tabela 3. Struktura branżowa nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON w województwie warmińsko-mazurskim (w %)**

Wyszczególnienie (sekcje)	2005	2006	2007	Wzrost/ Spadek 2006:2005	Wzrost/ Spadek 2007:2006
Górnictwo	0,2	0,1	0,1	-0,1	0
Przetwórstwo przemysłowe	8,6	9,0	8,8	0,4	-0,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,1	0,1	0,1	-	-
Budownictwo	11,5	14,6	19,1	3,1	4,5
Handel i naprawy	36,2	31,5	29,5	-4,7	-2
Hotele i restauracje	5,1	4,1	4,1	-1	0
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,1	5,3	4,9	0,2	-0,4
Pośrednictwo finansowe	3,4	3,3	4,2	-0,1	0,9
Obsługa nieruchomości firm	14,2	16,8	13,6	2,6	-3,2
Administracja publiczna	0,4	0,03	0,1	-0,37	0,07
Edukacja	3,5	2,6	2,8	-0,9	0,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4,3	3,8	4,1	-0,5	0,3
Pozostała działalność usługowa	7,2	9,0	8,6	1,8	-0,4
<b>OGÓŁEM</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>x</b>

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2006-2007, Warszawa 2008, Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2007-2008, Warszawa 2009

Porównując strukturę nowo powstałych podmiotów gospodarczych na przestrzeni 2005 i 2007 można stwierdzić, że największe zmiany odnotowano w sektorze budownictwa oraz handlu i naprawach. W 2007 roku, udział firm utworzonych w budownictwie wynosił 19,1% i wzrósł w porównaniu do 2005 roku o 7,6 pkt. proc. W przeciwieństwie do sektora budownictwa, udział podmiotów związanych z handlem i naprawami zmalał z 36,2% w 2005 roku do 29,5 % tj. o 6,7 pkt. procentowych.

Na zbliżonym poziomie w strukturze, pozostały podmioty działające w sektorach: przetwórstwo przemysłowe; transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

### ***3. Charakterystyka dotacji udzielonych bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku***

W województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku, dotacje wspomagające podjęcie przez bezrobotnych działalności gospodarczej otrzymało 2 341 osób. W skali całego kraju osoby te stanowią 5,2%. Największą liczbę podmiotów gospodarczych utworzonych dzięki środkom z urzędu pracy odnotowano w powiatach:

- ostródzkim – 276 podmiotów, tj. 11,8% ogółu,
- iławskim – 228 podmiotów, tj. 9,7%,
- ełckim – 169 podmiotów, tj. 7,2%.

Najmniej dotacji w tym okresie przyznały Powiatowe Urzędy Pracy: w Elblągu – 42 (6,3% ogółu), Węgorzewie - 56 (2,4%) oraz Nidzicy – 62 (2,6%).

**Tabela 4. Struktura branżowa nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON w województwie warmińsko-mazurskim (w %)**

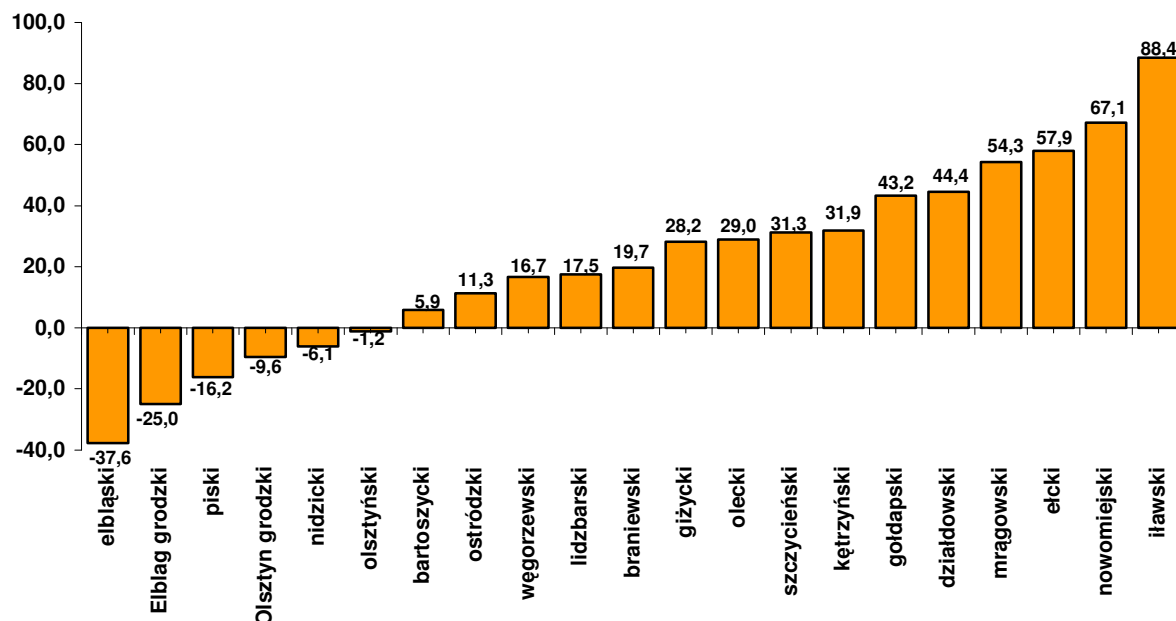
Wyszczególnienie	2005	2006	2007	Wzrost/ Spadek 2006:2005	Wzrost/ Spadek 2007:2006
Bartoszyce	71	85	90	14	5
Braniewo	12	61	73	49	12
Działdowo	87	90	130	3	40
Elbląg powiat	37	56	42	19	-14
Elbląg miasto	157	170	106	13	-64
Ełk	91	107	169	16	62
Giżycko	68	85	109	17	24
Gołdap	46	74	106	28	32
Iława	96	121	228	25	107
Kętrzyn	41	69	91	28	22
Lidzbark Warm.	20	80	94	60	14
Mrażowo	92	70	108	-22	38
Nidzica	22	66	62	44	-4
Nowe Miasto Lub.	70	76	127	6	51
Olecko	54	69	89	15	20
Olsztyn miasto	113	146	132	33	-14
Olsztyn ziemski	52	82	81	30	-1
Ostróda	178	248	276	70	28
Pisz	171	130	109	-41	-21
Szczytno	65	48	63	-17	15
Węgorzewo	45	48	56	3	8
<b>Warmińsko-Mazurskie</b>	<b>1 588</b>	<b>1 981</b>	<b>2 341</b>	<b>393</b>	<b>360</b>

Źródło: Sprawozdawczość o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

W 2007 roku, w porównaniu do poprzedniego roku, obserwujemy wzrost liczby bezrobotnych, którym przyznano jednorazowo środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w piętnastu powiatach naszego województwa (od 5 osób w powiecie bartoszyckim, do 107 osób w powiecie iławskim). Spadek liczby bezrobotnych, którzy dzięki pomocy z urzędu pracy rozpoczęli pracę na własny rachunek, odnotowano w sześciu powiatach: najmniejszy w powiecie olsztyńskim (o 1 osobę), największy w mieście Elblągu (o 64 osoby). W całym województwie liczba bezrobotnych korzystających z tej formy aktywizacji wzrosła o 360 osób.

Biorąc pod uwagę procentowy wzrost liczby dotacji w poszczególnych powiatach Warmińsko-Mazurskiego, przyznanych w latach 2006 – 2007, wzrost tego wskaźnika wystąpił w piętnastu powiatach województwa, w przedziale od 5,9% (w powiecie bartoszyckim) do 88,4% (w powiecie iławskim). W sześciu powiatach miał miejsce spadek liczby przyznanych dotacji, kształtujący się w przedziale od 1,2% w powiecie nidzickim, do 37,6% w powiecie elbląskim.

Wykres 4. Spadek / wzrost liczby dotacji udzielonych w latach 2006 i 2007 (w %)



Źródło: Sprawozdawczość MPiPS-01. Dane PUP.

Analizując przyznane dotacje w dłuższej perspektywie czasowej (lata 2005-2007), pomimo wzrostu liczby udzielonych dotacji w całym województwie (wzrost o 393, tj. o 24,7%), na terenie trzech powiatów zaobserwowano ich spadek. Do grupy tych powiatów należy: powiat piski (spadek o 36,3%), Elbląg (o 32,5%) oraz powiat szczycieński (o 3,1%). Największy, ponad pięciokrotny wzrost odnotowano natomiast w powiecie braniewskim.

W 2007 roku, na rozpoczęcie działalności gospodarczej przeznaczono w całym województwie 28 104,1 tys. zł (tj. 5,2% wydatków w kraju). Najwięcej na ten cel wydatkowały Powiatowe Urzędy Pracy w: Ostródzie 3 217,2 tys. zł (11,4% wydatków w województwie), Iławie - 3 217,2 tys. zł (9,8%), Elblągu - 1 801,4 tys. zł (6,4%). Najmniej środków na dotacje przeznaczono w powiatach: węgorzewskim - 663,3 tys. zł (2,4%), nidzickim - 696,0 tys. zł (2,5%) oraz szczycieńskim - 816,8 tys. zł (2,9%).

Przeciętna wysokość dotacji przyznawanej w tym okresie bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 12 005,2 zł. Najniższą średnią dotacji odnotowano w powiecie ełckim – 10 032,5 zł. Najwyższe środki finansowe na rozpoczęcie działalności, w przeliczeniu na jedną osobę, otrzymali przyszli przedsiębiorcy z Powiatowych Urzędów Pracy w Szczytnie (12 965,1 zł) i w Bartoszczach (12 937,8 zł).

**Tabela 5. Dotacje udzielone w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku**

Powiat	Środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej ( w tys. zł)	Udział procentowy w wydatkach w województwie -ogółem	Przeciętna kwota udzielonej dotacji ( w zł)
<b>Warmińsko-Mazurskie</b>	<b>28 104,1</b>	<b>100,0</b>	<b>12 005,2</b>
Bartoszycki	1 164,4	4,1	12 937,8
Braniewski	914,5	3,3	12 527,4
Działdowski	1 643,4	5,8	12 641,5
Elbląski z m. Elbląg	1 801,4	6,4	12 171,6
Elcki	1 695,5	6,0	10 032,5
Giżycki	1 370,5	4,9	12 573,4
Gołdapski	1 364,5	4,9	12 872,6
Iławski	2 749,4	9,8	12 058,8
Kętrzyński	1 115,7	4,0	12 260,4
Lidzbarski	1 163,1	4,1	12 373,4
Mragowski	1 309,4	4,7	12 124,1
Nidzicki	696,0	2,5	11 225,8
Nowomiejski	1 553,0	5,5	12 228,3
Olecki	1 109,9	3,9	12 470,8
Olsztyński - ziemski	960,5	3,4	11 858,0
Olsztyński - grodzki	1 569,8	5,6	11 892,4
Ostródzki	3 217,2	11,4	11 656,5
Piski	1 225,8	4,4	11 245,9
Szczygieński	816,8	2,9	12 965,1
Węgorzewski	663,3	2,4	11 844,6

Źródło: Efektywność podstawowych form promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych finansowanych ze środków Funduszu Pracy w 2007 r., Warszawa 2008 r.

#### ***4. Charakterystyka bezrobotnych, którym w 2007 roku przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej<sup>2</sup>***

Struktura beneficjentów programu wspomagania samozatrudnienia wykazuje, iż ryzyko podjęcia działalności na własny rachunek w 2007 roku częściej podejmowali mężczyźni niż kobiety, mieszkańcy miast niż wsi, osoby młode pomiędzy 25 a 34 rokiem życia.

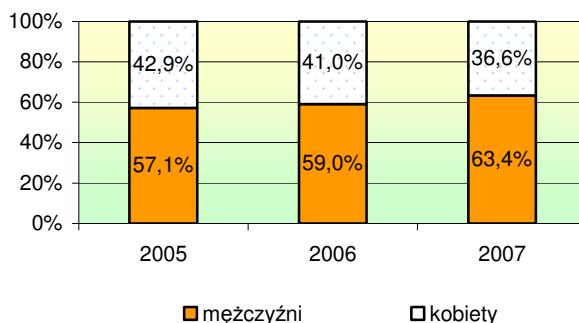
W analizowanym okresie korzystając ze wsparcia urzędu pracy działalność gospodarczą rozpoczęło 1 478 mężczyzn (63,4% beneficjentów programu „dotacje”) oraz 854 kobiety (36,6% ogółu beneficjentów). W porównaniu z 2006 rokiem, pomimo wzrostu liczby kobiet w liczbach bezwzględnych (z 802 w 2006 do 854 w 2007 roku) zaznacza się spadek (o 4,4 punktu procentowego) odsetka kobiet wśród przedsiębiorców, korzystających z tego instrumentu aktywizacji. Na przestrzeni trzech lat wskaźnik ten zmniejszył się o 6,3 pkt. procentowego.

<sup>2</sup> W dalszej części opracowania bazowano na danych zebranych z Powiatowych Urzędów Pracy. Dane te pomniejszone zostały o dotacje udzielone niepełnosprawnym przez PFRON, dotacje dla osób, które podpisały umowę i otrzymały środki na podjęcie działalności w 2007 r. lecz zostały wyrejestrowane z ewidencji bezrobotnych w 2008 r. oraz uwzględniono rezygnacje wnioskodawców z przyznanej dotacji

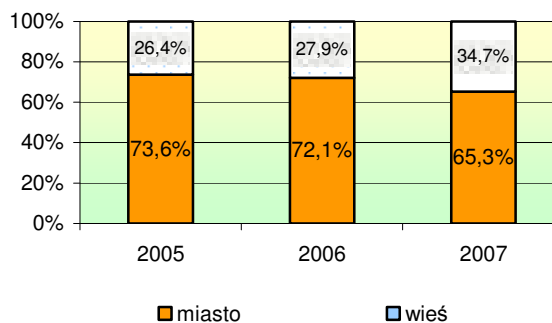
Ponad 65% (1 522) bezrobotnych podejmujących w 2007 r. działalność gospodarczą stanowili mieszkańcy miast. Wieś, jako miejsce zamieszkania wskazywało 34,7% osób (tj. 810 beneficjentów). Podobną strukturę beneficjentów, pod względem miejsca zamieszkania, obserwujemy zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Różnice występują tylko w wartości wskaźników - w przypadku kobiet odsetek zamieszkujących w miastach wynosił 73,3% (w 2006 r.- 76,6%) mieszkanki wsi stanowiły – 26,7% (w roku poprzednim 23,4%). Analogiczne dla mężczyzn wartości te wynosiły: 60,6% (w 2006 r. - 69%) i 39,4% (31%).

Porównując dane z 2006 i 2007 roku pod względem struktury zamieszkania bezrobotnych rozpoczynających działalność, zaobserwować można zwiększoną aktywność osób z terenów wiejskich. W 2007 roku, ich udział procentowy wśród osób korzystających z jednorazowych dotacji wynosił 34,7% (810 osób), tj. o 8,3 punktu procentowego więcej niż w 2005 roku.

Wykres 5. Struktura beneficjentów według płci



Wykres 6. Struktura beneficjentów według miejsca zamieszkania



Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

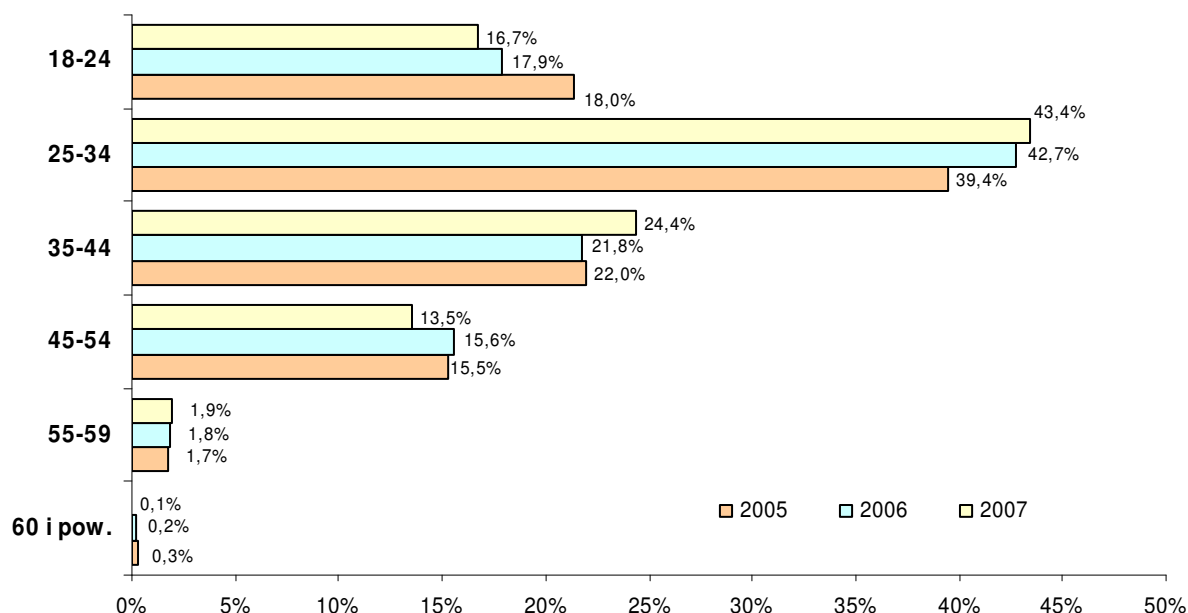
Wśród bezrobotnych, którzy w 2007 roku, na rozpoczęcie własnej działalności uzyskali wsparcie z urzędu pracy, przeważały osoby młode w wieku 25-34 lata. Stanowiły one 43,4% (1 013 osób) wszystkich beneficjentów tej formy aktywizacji. Druga, co do wielkości grupa, to osoby 35-44 letnie (24,4% bezrobotnych, którym przyznano dotacje - tj. 568 osób). W opisywanej liczbie bezrobotnych, 16,7% stanowiły osoby z przedziału 18-24 lata (390 osób). Najmniejszy odsetek osób rozpoczynających pracę na własny rachunek stanowiły osoby starsze. Powiatowe urzędy pracy przyznały środki na podjęcie działalności gospodarczej zaledwie 46 bezrobotnym powyżej 55 roku życia. W tej grupie, wiek 44 osób, w momencie otrzymania dotacji zamykał się w przedziale od 55 do 59 roku życia (1,9% udzielonych w 2007 roku dotacji), zaś 2 osoby rozpoczynały działalność gospodarczą mając 60 i więcej lat (0,1%).

Podobną strukturę wiekową obserwowaliśmy wśród osób, którym przyznano dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej w 2006 roku. W okresie tym również przeważały osoby w wieku 25-34 lata. Zaznaczyć jednak należy, że ich procentowy udział wśród bezrobotnych, decydujących się na uruchomienie własnej firmy wynosił 42,7%, tj. 835 osób (w 2007 roku wskaźnik ten wzrósł o 0,7 pkt procentowego, tj. o 178 osób).

Drugą co do wielkości populację stanowili bezrobotni od 35 do 44 roku życia. Jej udział procentowy w strukturze wiekowej beneficjentów wynosił 21,8%, tj. 426 osób (w 2007 roku – 24,4%, spadek o 2,6 pkt. proc.). W obu analizowanych okresach, w najmniejszym stopniu ze wsparcia finansowego urzędów pracy przy podjęciu działalności, korzystały osoby powyżej 55 roku życia. Udział tej grupy w ogólnej liczbie beneficjentów pozostawał na niezmiennym poziomie i wynosił 2,0% (39 osób w 2006 r. i 46 w 2007 roku).

Zbliżona struktura wiekowa widoczna była także wśród bezrobotnych, otrzymujących dotacje w 2005 roku. Najliczniejsza grupa, stanowiąca 39,4% to osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia. W dalszej kolejności wymienić należy: grupę 35-44 latków (22%) oraz 18-24 latków (18,0%).

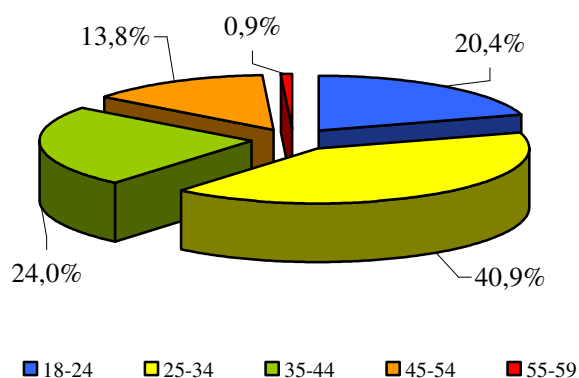
**Wykres 7. Struktura beneficjentów dotacji udzielonych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2005- 2007**



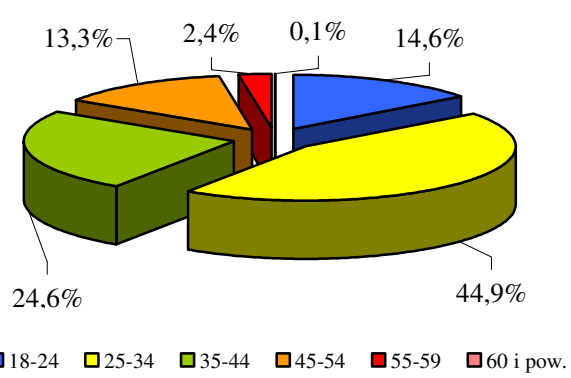
Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Analiza struktury wiekowej bezrobotnych, wskazuje, że jest ona porównywalna dla obu płci. Zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn dominującą grupą były osoby młode, które pracę na własny rachunek rozpoczęły w wieku 25-34 lata. Odsetek bezrobotnych z tego przedziału wiekowego wśród kobiet wynosi 40,9% (349 osób), u mężczyzn 44,9% (664 osoby). Bezrobotni z grupy wiekowej 35-44 lata stanowili wśród kobiet – 24,0% (205 osób), mężczyzn – 24,6% (363 osoby). Osoby młode do 24 roku życia wśród beneficjentek dotacji stanowiły 20,4% (174 osoby), natomiast wśród mężczyzn - 14,6% (216 osób).

**Wykres 8. Struktura wiekowa kobiet otrzymujących dotację w 2007 roku**



**Wykres 9. Struktura wiekowa mężczyzn otrzymujących dotację w 2007 roku**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPiPS-01

## **5. Charakterystyka podmiotów gospodarczych utworzonych przy wsparciu urzędów pracy w 2007 roku**

Zakres i rodzaj działalności (szczególnie usługowej) podejmowanej przez bezrobotnych dzięki środkom finansowym Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), był bardzo różnorodny, co obrazują poniższe przykłady:

- działalność handlowa,
- wypożyczanie artykułów użytku osobistego i domowego,
- usługi remontowo-budowlane,
- produkcja filmów i nagrań wideo,
- produkcja systemów zaciemniania wnętrza,
- konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych,
- działalność związana z informatyką,
- działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego,
- działalność usługowa związana z leśnictwem,
- pośrednictwo finansowe i ubezpieczenia,
- skup i sprzedaż ziół,
- impresariat artystyczny,
- nauka języków obcych,
- fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne,
- praktyka stomatologiczna.

W 2007 roku, najwięcej firm powstało w sektorze budownictwo – 30,9 % (721) podmiotów. Równie często nowo powstałe firmy określały swoją działalność jako handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 26,7% (623).

Najmniej przedsiębiorstw utworzonych zostało przez osoby bezrobotne w sektorze: działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 0,2% (5) podmiotów.

Porównując strukturę podmiotów gospodarczych, utworzonych dzięki wsparciu ze środków urzędów pracy w roku 2006 i 2007 stwierdzić można, że największe zmiany odnotowano w dwóch sektorach: budownictwo oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych.

W 2006 roku, udział firm z sektora budowlanego wynosił 21,4% (419 firm), a w roku 2007 wzrósł do 30,9% (721 podmiotów), tj. o 9,5 punktu procentowego. W przeciwieństwie do sektora budowlanego, pomimo wzrostu liczby utworzonych firm handlowych (wzrost o 48 z 575 do 623 podmiotów) procentowy udział tych firm spadł w 2007 roku, w stosunku do roku poprzedniego z 29,4% do 26,7%, tj. o 2,7 pkt. procentowego.

Widoczne zmiany w okresie analizowanych dwóch lat widoczne były również w sektorach:

- pozostała działalność usługowa – spadek udziału podmiotów utworzonych w tym sektorze o 1,6 pkt. proc., z 10,4 % (204 podmioty) w 2006 do 8,8% (205 podmiotów) w 2007 roku,
- działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca – spadek o 1,5 pkt. proc., z 3,3% (64 podmioty) w 2006 r. do 1,8% (42 podmioty) w 2007 r.,
- przetwórstwo przemysłowe – spadek o 1,4 pkt. proc. - analogicznie z 10,1% (198 firm) do 8,7% (203 firmy).

**Tabela 6. Struktura podmiotów gospodarczych utworzonych dzięki dotacjom według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności**

Wyszczególnienie (sekcje)	Liczba powstałych podmiotów			Procentowy udział w ogólnej liczbie utworzonych podmiotów			Wzrost /spadek procentowego udział w ogólnej liczbie utworzonych podmiotów w pkt proc	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2006:2005	2006:2007
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	40	61	64	2,5	3,1	2,7	0,6	-0,4
B. Górnictwo i wydobywanie	0	0	3	-	-	0,1	-	0,1
C. Przetwórstwo przemysłowe	129	198	214	8,1	10,1	9,2	2	-0,9
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz ....	5	0	0	0,3	-	-	-0,3	-
E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	8	5	0,2	0,4	0,2	0,2	-0,2
F. Budownictwo	183	419	721	11,5	21,4	30,9	9,9	9,5
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	587	575	623	37,0	29,4	26,7	-7,6	-2,7
H. Transport i gospodarka magazynowa	19	39	33	1,2	2,0	1,4	0,8	-0,6
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	86	70	75	5,4	3,6	3,2	-1,8	-0,4
J. Informacja i komunikacja	53	51	40	3,3	2,6	1,7	-0,7	-0,9
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	54	67	62	3,4	3,4	2,7	0	-0,7
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	5	6	5	0,3	0,3	0,2	0	-0,1
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	89	127	126	5,6	6,5	5,4	0,9	-1,1
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	22	64	42	1,4	3,3	1,8	1,9	-1,5
P. Edukacja	20	25	45	1,3	1,3	1,9	0	0,6
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10	10	21	0,6	0,5	0,9	-0,1	0,4
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	23	32	43	1,4	1,6	1,8	0,2	0,2
S. Pozostała działalność usługowa	260	204	205	16,4	10,4	8,8	-6	-1,6
Pozostałe	0	0	5	-	-	0,2	-	0,2
<b>OGÓŁEM</b>	<b>1 588</b>	<b>1 956</b>	<b>2 332</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	-	-

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Różnice obserwowane w strukturze podmiotów gospodarczych utworzonych w 2007 roku, dzięki wsparciu środkami Funduszu Pracy i EFS widoczne są również w przypadku firm,



jakie zostały założone przez osoby z miast i terenów wiejskich, a także przez kobiety i mężczyzn.

Struktura branżowa podmiotów utworzonych w miastach jest zbliżona do powstałych na terenach wiejskich. W obu przypadkach największa liczba bezrobotnych korzystających ze środków urzędu pracy zdecydowała się na rozpoczęcie działalności w dwóch dominujących w całym województwie sferach: budownictwie oraz w handlu i naprawach. Działalność taką podejmowali równie często mieszkańcy miast jak i wsi. W strukturze branżowej podmiotów tworzonych na terenach wiejskich, kolejne miejsca zajęły podmioty działające w sekcji: przetwórstwo przemysłowe – 11,2% (91 podmiotów) i rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 5,9% (48 podmiotów).

Dotacje, które przyznawane były mieszkańcom miast w dalszej kolejności przeznaczane były na otwarcie firm z branż: pozostała działalność usługowa - 11,2% (170 firm) oraz przetwórstwo przemysłowe – 8,1% (123 firmy).

Widoczne są różnice w strukturze podmiotów gospodarczych, biorąc pod uwagę kryterium płci. Ponad 62% kobiet, decydując się na skorzystanie z dotacji utworzyły własne firmy w sektorach: handel – 43% (367 podmiotów) i pozostała działalność usługowa – w sumie 19,4% (166 podmiotów). W przypadku mężczyzn dominującą branżą było budownictwo – 47,4% wszystkich utworzonych przez mężczyzn firm (700 podmiotów). Tuż za nim uplasował się handel wraz z naprawą pojazdów samochodowych – 17,3% (256 podmiotów gospodarczych). Firmy działające w tych dwóch branżach stanowiły 64,7% (956 podmiotów) ogółu podmiotów gospodarczych, którymi właścicielami są mężczyźni.

## **6. *Efektywność dotacji przyznanych w 2007 roku bezrobotnym w województwie warmińsko-mazurskim***

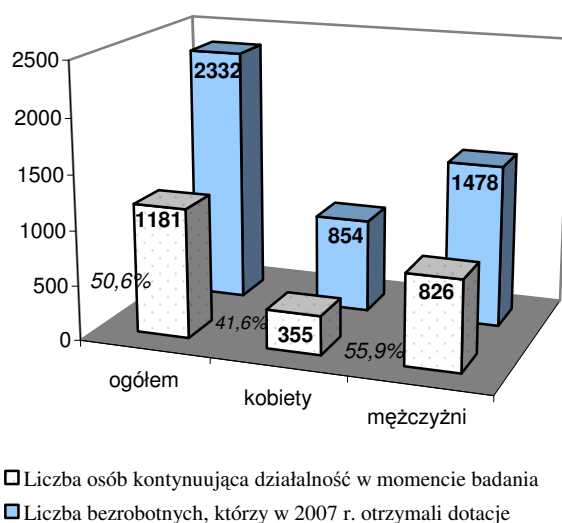
Z ogólnej liczby 2 332<sup>3</sup> przeanalizowanych podmiotów gospodarczych, które powstały dzięki dotacjom w województwie warmińsko-mazurskim w 2007 roku, swoją działalność w badanym okresie kontynuowało 1181 firm (50,6% utworzonych podmiotów).

Wśród osób, którym się powiodło i które w czwartym roku od uzyskania dotacji nadal prowadziły swój biznes przeważają mężczyźni – 826 osób. Stanowią oni 55,9% ogółu mężczyzn, którym w 2007 roku przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Spośród 854 kobiet, które w analizowanym okresie rozpoczęły pracę na własny rachunek, w 2011 r. kontynuowało ją 355 pań (tj. 41,6%).

---

<sup>3</sup> Dane te pomniejszone zostały o dotacje udzielone przez PFRON oraz dotacje dla osób, które podpisały umowę i otrzymały środki na podjęcie działalności w 2007 r. a wyrejstrowane z ewidencji bezrobotnych w 2008 r.

Wykres 10. Efektywność dotacji wg płci beneficjentów programu

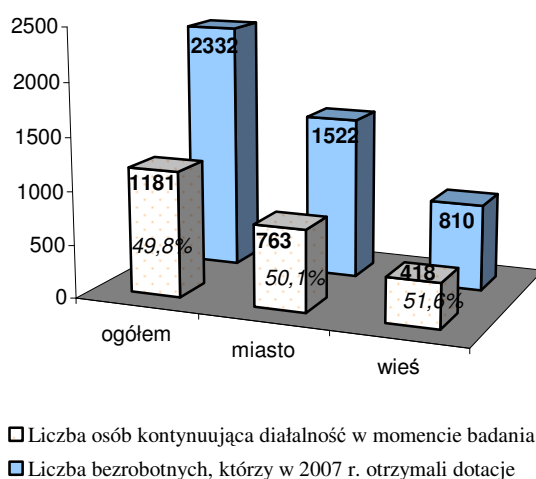


Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Wśród mieszkańców wsi, procentowy udział osób, które w chwili badania nadal prowadziły rozpoczętą w 2007 roku działalność gospodarczą, wynosił 51,6% (418 osób). Dla osób pochodzących z terenów miejskich wskaźnik ten jest nieco niższy i kształtuje się na poziomie 50,1% (763 osoby).

Efektywność dotacji<sup>4</sup> przyznanych w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 roku wynosiła 56,6% (1 108 osób), zaś w 2005 roku 58,6% (930 osób). Wskaźnik efektywności wśród mężczyzn wynosił w 2006 roku ponad 60% tj. 693 osób (w 2005 roku 61,4%), wśród kobiet 51,7%, tj. 415 osób (w 2005 roku 54,8%, tj. 374 osoby). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania beneficjentów, wskaźnik efektywności był zróżnicowany i wynosił – 58,8% w miastach i 51,1% na wsi (w 2005 roku odpowiednio: 59,9% oraz 54,9%).

Wykres 11. Efektywność dotacji wg miejsca zamieszkania beneficjentów programu



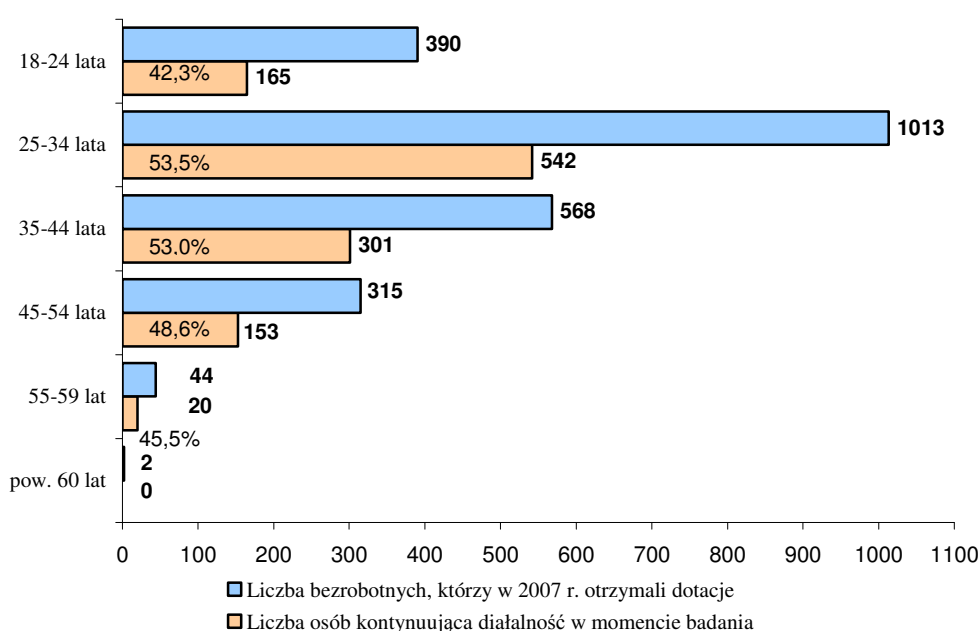
Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

<sup>4</sup> Ze względu na fakt, że datę badania efektywności dotacji udzielonych w latach 2005 ustalono datę 30.09.2008 r., zaś efektywność dotacji w 2006 roku – na 31.12.2009 r., dane te nie są bezpośrednio porównywalne. Mogą jednak świadczyć o pewnych kształtujących się tendencjach.

Analizując efektywność dotacji udzielonych w 2007 roku, biorąc pod uwagę strukturę wiekową bezrobotnych, stwierdzamy, że najwyższy wskaźnik efektywności osiągnęły osoby młode w wieku 25-34 lata. Odsetek osób kontynuujących działalność wynosi w tej grupie ponad 53% (542 osoby, spośród 1013, które otrzymały dotacje). Dużą skuteczność w prowadzeniu własnych przedsiębiorstw wykazały także osoby z przedziału wiekowego 35-44 lata (53,0%, tj. 301 osób kontynuujących działalność).

Wskaźnik efektywności na poziomie 48,6% cechuje bezrobotnych, którzy zdecydowali się podjąć pracę na własny rachunek mając 45-54 lata (153 osoby). Ponad 45% efektywność notujemy w grupie osób, których wiek w momencie otrzymania środków z urzędu pracy wahał się w granicach 55-59 lat (20 osób).

**Wykres 12. Osoby kontynuujące działalność gospodarczą w okresie czterech lat od otrzymania dotacji z urzędu pracy według wieku**



Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

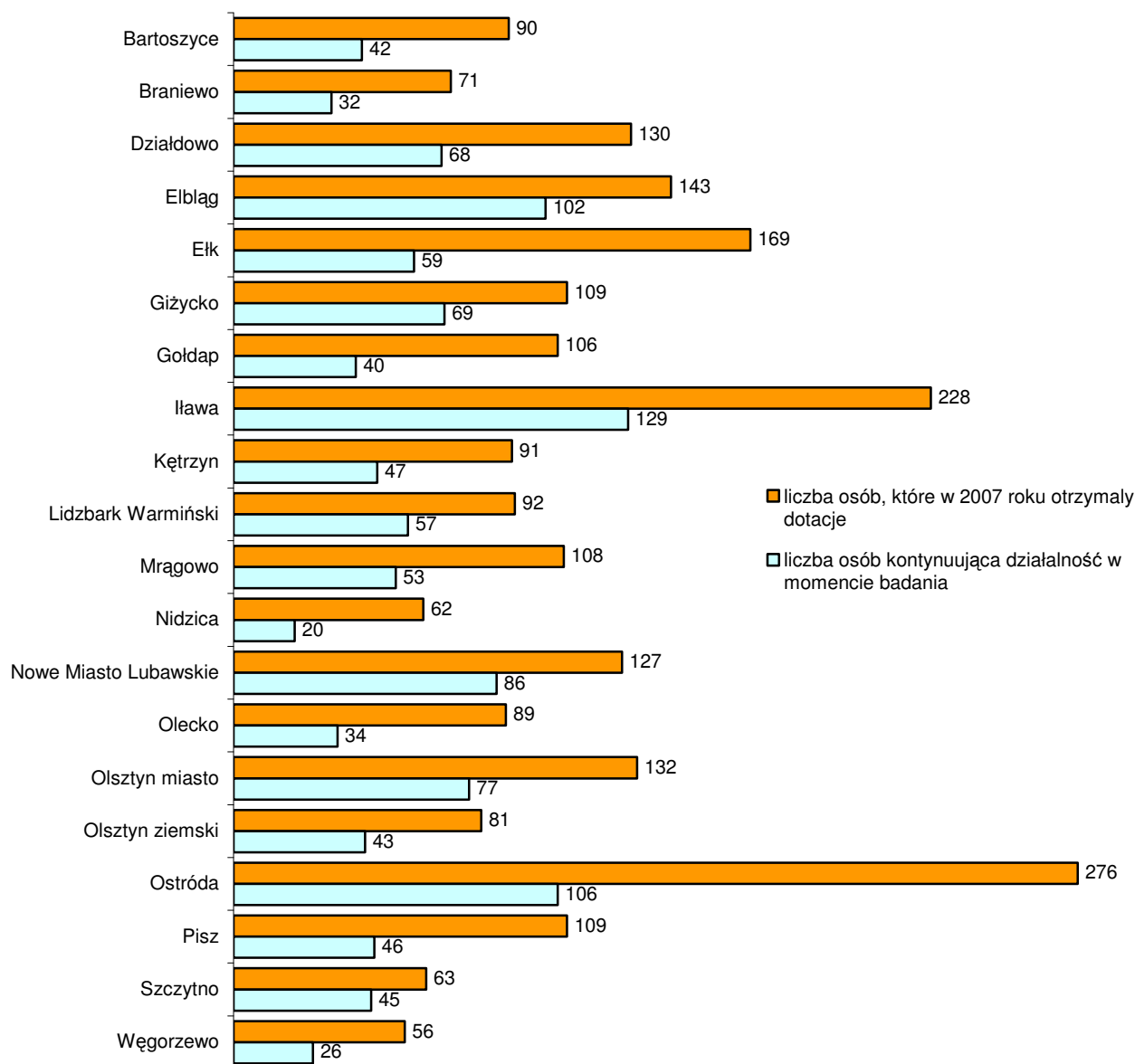
Przywołując wyniki wcześniejszych analiz dotyczących dotacji udzielanych w latach 2005 - 2006 obserwujemy utrzymujące się zjawisko, osiągania największej efektywności instrumentu wśród beneficjentów 25-34 letnich (2005 r. – 62,1% osób, z tego przedziału wiekowego kontynuujących działalność, w 2006 r. 61,0%) oraz 35-44 letnich (odpowiednio 2005 r. – 60,2% , 2006 r. - 59,3%). Wysoki wskaźnik efektywności (80%), jaki odnotowano wśród osób, które w 2005 r. otrzymały dotację mając 60 lat i więcej, wynika głównie z niewielkiej ich liczby (cztery spośród 5 osób kontynuuje działalność).

Jak wskazały dane, najwięcej podmiotów kontynuowało działalność gospodarczą w powiatach:

- iławskim - 129 podmiotów,
- ostródzkim - 106 podmiotów,
- elbląskim – 102 podmioty.

Najmniejszą liczbę podmiotów, które po tym okresie utrzymały się na rynku odnotowano w powiatach: nidzickim – 20 podmiotów, węgorzewskim – 26 podmiotów, braniewskim – 32 podmioty, oleckim – 34 podmioty.

**Wykres 13. Liczba podmiotów kontynuujących działalność w okresie czterech lat od utworzenia według powiatowych urzędów pracy**

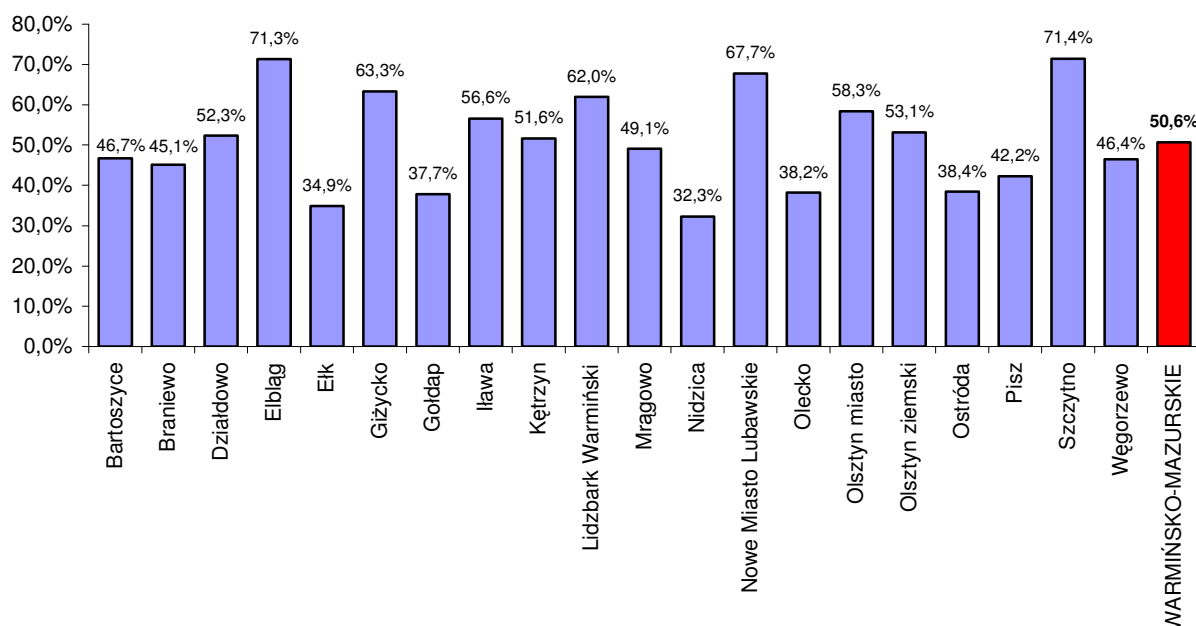


Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Efektywność dotacji udzielonych w 2007 roku, jest zróżnicowana lokalnie. W regionie warmińsko-mazurskim, 10 powiatów charakteryzuje się wyższą efektywnością niż średnia w województwie: najwyższą odnotowano w powiatach: szczycieńskim – 71,4%, działdowskim – 71,3%, nowomiejskim – 67,7%, giżyckim – 63,3%, lidzbarskim – 62,0%, iławskim – 56,6% oraz mieście Olsztynie – 58,3%.

Są też powiaty o stosunkowo niskiej wartości tego wskaźnika. Najniższy odsetek podmiotów kontynuujących swoją działalność w okresie czterech lat od ich utworzenia odnotowano w powiatach: nidzickim – 32,3%, elckim – 34,91% i gołdapskim – 37,7%.

Wykres 14. Efektywność dotacji udzielonych w 2007 roku w układzie powiatowych urzędów pracy ( w %)



Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Zróżnicowanie terytorialne jest charakterystyczne dla wskaźnika efektywności dotacji udzielonych przez urzędy pracy w latach 2005-2006. W 2005 roku, wartość tego wskaźnika poniżej średniej wojewódzkiej osiągnięto w 11 powiatach (najmniejszy w powiatach: piskim - 35,1% i ełckim – 39,6%) zaś w 2006 r. liczba powiatów wzrosła do 12 (najmniejszy odsetek firm kontynuujących działalność odnotowano w powiatach piskim – 33,1% i gołdapskim – 35,1%). W okresie trzech lat sześć Powiatowych Urzędów Pracy osiągnęło wskaźnik efektywności wyższy od wskaźnika wojewódzkiego. W grupie tej wymienić należy Powiatowy Urząd Pracy w: Działdowie, Elblągu, Nowym Mieście Lubawskim, Szczytnie oraz w Miejskim Urzędzie Pracy w Olsztynie oraz Urzędzie Pracy Powiatu Olsztyńskiego.

Spośród podmiotów gospodarczych, na utworzenie których przyznane zostały dotacje, najwyższy wskaźnik efektywności odnotowujemy dla podmiotów, których działalność związana jest z:

- działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości – 80,0% efektywności,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 74,6%.

Najmniej firm, utrzymujących się na rynku, odnotowujemy wśród podmiotów, które ze względu na rodzaj prowadzonej przez nie działalności zakwalifikowane zostały do sekcji: górnictwo i wydobywanie – 33,3% efektywności, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 37,5%.

Jak wskazują dane uzyskane z powiatowych urzędów pracy, także w przypadku dotacji udzielonych w latach 2005 i 2006, wysoki, utrzymujący się na zbliżonym poziomie, odsetek firm utrzymujących się na rynku w dłuższym okresie czasu, odnotowano w sekcji „Działalność związana z obsługą nieruchomości” (w 2005 r. efektywność wynosiła 80%, w 2006 r. – 83,3%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (odpowiednio 77,5% i 70,8%), najmniejszy w sekcji „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (odpowiednio 35,0% i 34,4%).

**Tabela 7. Struktura podmiotów kontynuujących działalność w okresie czterech lat od ich utworzenia według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności**

Wyszczególnienie (sekcje)	Firmy kontynuujące działalność			Udział procentowy firmy kontynuujące działalność w ogólnej liczbie podmiotów utworzonych w ramach dotacji w tym sektorze (%)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	14	21	24	35,0	34,4	37,5
B. Górnictwo i wydobywanie	-	-	1	-	-	33,3
C. Przetwórstwo przemysłowe	63	104	112	48,8	52,5	52,3
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną ...	4	-	-	80,0	-	-
E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	5	2	100,0	62,5	40,0
F. Budownictwo	126	255	417	68,9	60,8	57,8
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	303	303	253	51,6	52,6	40,6
H. Transport i gospodarka magazynowa	16	23	15	84,2	58,9	45,5
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	48	31	34	55,8	44,2	45,3
J. Informacja i komunikacja	34	31	19	64,2	60,7	47,5
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	36	48	33	66,7	71,6	53,2
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	5	4	80,0	83,3	80,0
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	69	90	94	77,5	70,8	74,6
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12	31	21	54,5	78,4	50,0
P. Edukacja	18	16	21	90,0	64,0	46,7
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7	7	8	70,0	70,0	38,1
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17	16	18	73,9	50,0	41,9
S. Pozostała działalność usługowa	156	122	104	60,0	49,8	50,7
Brak danych	-	-	1	-	-	20,0
<b>OGÓLEM</b>	<b>930</b>	<b>1 108</b>	<b>1 181</b>	<b>58,6</b>	<b>58,6</b>	<b>50,6</b>

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

### 6.1 Ponowna rejestracja w ewidencji powiatowych urzędów pracy osób, które w 2007 roku skorzystały z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej

W województwie warmińsko-mazurskim z 2 332 bezrobotnych, którzy w 2007 roku skorzystali z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, 67,4% (1 571 osób) w okresie czterech lat od ich otrzymania nie powróciło do rejestrów urzędów pracy. Status bezrobotnego przyznano ponownie 761 osobom, tj. 32,6%.

Największą liczbę osób rejestrujących się w urzędach pracy po zakończeniu działalności gospodarczej, zanotowano w drugim roku po jej utworzeniu - 34,4% ponownych rejestracji (262 osoby). W trzecim roku po rozpoczęciu działalności zarejestrowało się 32,5% (247 osób) powracających do ewidencji urzędów pracy. W rok po otrzymaniu dotacji o status bezrobotnego po raz kolejny ubiegało 10,0% ponownie rejestrujących się (76 osób).

**Tabela 8. Struktura rejestrujących się w ewidencji urzędów pracy po zakończeniu prowadzenia działalności gospodarczej na prowadzenie której przyznana została dotacja**

Wyszczególnienie	Liczba osób powracających do ewidencji			Udział procentowy w ogólnej liczbie osób rejestrujących się po zakończeniu działalności		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
w roku udzielenia dotacji	2	1	1	0,5	0,2	0,1
w rok po udzieleniu dotacji	170	82	76	38,6	17,4	10,0
2 lata po udzieleniu dotacji	133	154	262	30,2	32,6	34,4
3 lata po udzieleniu dotacji	77	190	247	17,5	40,3	32,5
4 lata po udzieleniu dotacji	-	-	175	-	-	23,0
brak danych	58	45	0	13,2	9,5	0,0
<b>Ogółem</b>	<b>440</b>	<b>472</b>	<b>761</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Odmienne przedstawiała się struktura osób, rejestrujących się w ewidencji urzędów pracy po zakończeniu działalności firm, utworzonych dzięki dotacjom przyznanym w 2006 roku. Największa liczba osób ubiegała się ponownie o status bezrobotnego w trzecim roku po jej utworzeniu - 40,3% ponownych rejestracji (190 osób). Dwa lata po rozpoczęciu własnej działalności, zarejestrowało się 32,6% (154 osoby) powracających do ewidencji urzędów pracy. W rok po otrzymaniu dotacji o status bezrobotnego po raz kolejny ubiegało 17,4% ponownie rejestrujących się (82 osoby).

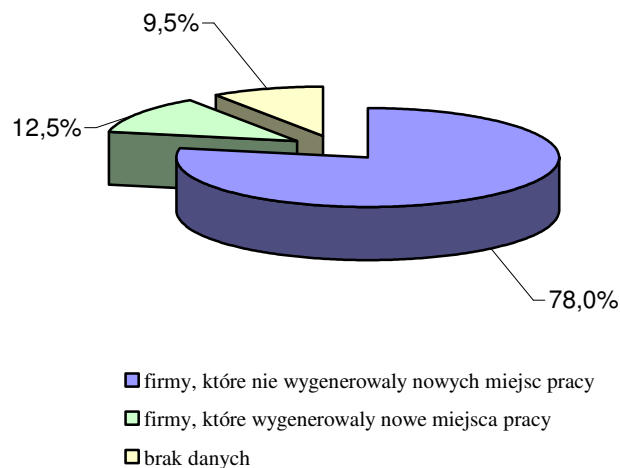
W przypadku osób, będących bezrobotnymi w 2005 r. korzystających z omawianego instrumentu w tym okresie, największy odsetek ponownie zarejestrowanych odnotowano w pierwszym roku po otrzymaniu dotacji.

## 6.2 Nowe miejsca pracy w powstałych podmiotach

Samozatrudnienie ma ogromne znaczenie i możliwości z punktu widzenia procesu tworzenia nowych miejsc pracy, ich działalność bowiem może prowadzić do powstania miejsc pracy dla kolejnych osób. Według dostępnych danych, w około 12,5% firm (291 podmiotach gospodarczych) utworzonych w 2007 roku dzięki środkom przyznanych z urzędów pracy, oprócz właściciela, zatrudnienie znalazły również inne osoby. Według danych powiatowych urzędów pracy podmioty te wygenerowały dodatkowo 469 nowych miejsc pracy. Liczba ta może ulec zwiększeniu, ze względu na fakt, że nie we wszystkich przypadkach dysponowano szczegółowymi danymi.

Liczba utworzonych miejsc pracy w poszczególnych firmach jest zróżnicowana i wynosi od jednego do 40 nowych etatów (budownictwo).

Wykres 15. Nowe miejsca pracy utworzone w firmach na prowadzenie których w 2007 roku przyznana została dotacja



Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

W 2006 roku, wygenerowano ponad 521 nowych miejsc pracy. Branżami, w których według dostępnych danych powstało najwięcej nowych miejsc pracy były: budownictwo (108 miejsc) oraz handel i naprawa pojazdów samochodowych (62 nowe miejsca pracy). W najmniejszym stopniu zatrudnienie zwiększyło się w sektorach:

- Informacja i komunikacja – 2 firmy (2 nowe miejsca),
- Transport i gospodarka magazynowa – 2 firmy (bd).

W 17,7% firm (tj. w 212 podmiotach gospodarczych) utworzonych przez bezrobotnych dzięki pomocy urzędów pracy w 2005 roku, wygenerowano ponad 352 nowe miejsca pracy.

Razem w latach 2005 – 2006 w nowo powstałych podmiotach wygenerowano w sumie 1 349 nowych, dodatkowych miejsc pracy.



### 6.3 Zwrot dotacji przyznanych bezrobotnym w 2007 roku na podjęcie działalności gospodarczej<sup>5</sup>

Umowa zawierana przez osobę bezrobotną, która otrzymała dotację, zobowiązuje ją w określonych przypadkach do zwrotu otrzymanych środków. Dotyczy to osób, które:

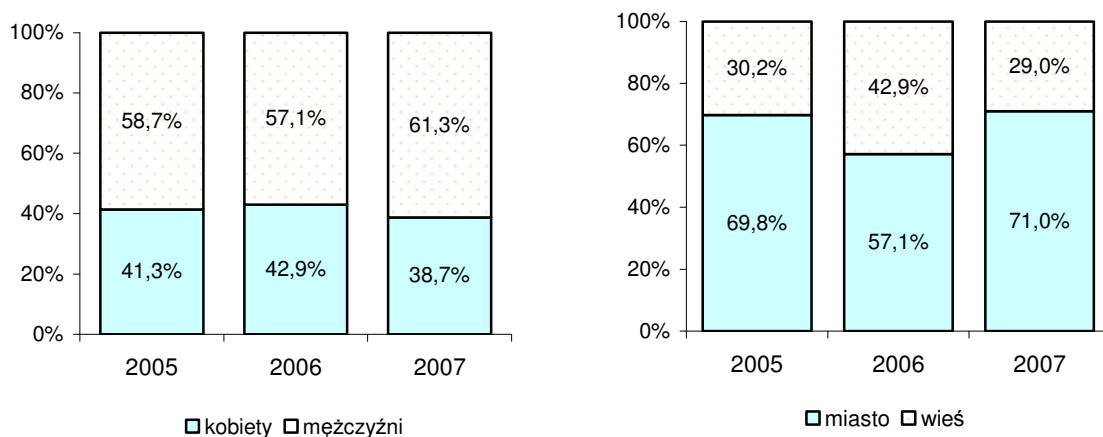
- otrzymane środki wykorzystają niezgodnie z przeznaczeniem,
- prowadzą działalność gospodarczą przez okres krótszy niż 12 miesięcy, podejmą zatrudnienie w okresie pierwszych 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej,
- złożą niezgodne z prawdą oświadczenia o spełnianiu przez bezrobotnego kryteriów uprawniających go do otrzymania dotacji,
- naruszają inne warunki umowy.

W województwie warmińsko-mazurskim spośród 2 332 bezrobotnych, którym przyznano w 2007 roku środki finansowe wspomagające rozpoczęcie działalności gospodarczej, obowiązek zwrotu uzyskanej pomocy dotyczył 31 osób tj. 1,3% ogółu przyznanych dotacji (w 2006 roku – 28 osób – 1,4% ogółu beneficjentów).

Wśród osób zobowiązanych do zwrotu środków przeważali mężczyźni – 61,3% bezrobotnych (19 osób). Kobiety w populacji tej stanowiły 38,7% (12 osób).

Jeżeli weźmiemy pod uwagę miejsce zamieszkania zauważymy, że wśród tych, którzy zgodnie z cytowanym artykułem, zobowiązani zostali do zwrotu udzielonej im dotacji 71% (22 osoby) stanowią mieszkańcy miast.

Wykres 16. Struktura bezrobotnych, którzy zobowiązani byli do zwrotu otrzymanych środków finansowych



Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Analizując dane z 2007 roku, biorąc jednocześnie pod uwagę strukturę osób, które zobowiązane zostały do zwrotu dotacji otrzymanych w 2005 i 2006 roku, według płci oraz miejsca zamieszkania, zaobserwujemy, że zachowane zostają pewne kierunki. We wszystkich przypadkach wśród zobowiązanych do zwrotu otrzymanych środków dominowali mężczyźni oraz mieszkańcy miast.

<sup>5</sup> art. 46 ust 3 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. nr 99 poz. 1001 z późn. zm.)

Struktura wiekowa osób zobowiązanych do zwrotu otrzymanych w 2007 roku dotacji, przedstawiała się następująco:

- bezrobotni w wieku 18-24 lata – 22,6% ogółu zwracających dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej tj. 7 osób,
- bezrobotni w wieku 25-34 lata – 41,9% ogółu, tj. 13 osób,
- bezrobotni w wieku 35-44 lata – 22,6%, tj. 7 osób,
- bezrobotni w wieku 45-54 lata – 9,7%, tj. 3 osoby,
- bezrobotni powyżej 55 roku życia – 3,2%, tj. 1 osoba.

Analiza struktury wiekowej osób zobowiązanych do zwrotu otrzymanej dotacji, wskazuje, że największy procentowy udział bezrobotnych zobowiązanych do zwrotu dotacji, odnotowujemy wśród osób powyżej 55 roku życia (5% ogółu bezrobotnych z tego przedziału wiekowego, którzy w 2007 roku otrzymali dotacje) oraz wśród młodzieży do 24 roku życia (4,2%). W grupie 25/34 – latków, odsetek ten wynosił 2,4%. Wśród osób, które w momencie otwierania firmy mieli od 45 do 54 lat, wskaźnik ten wynosił 2%.

**Tabela 9. Struktura wiekowa bezrobotnych, którzy zobowiązani byli do zwrotu otrzymanych środków finansowych**

Wiek	Liczba zwrotów, zgodnie z art. 46 ust. 3 Ustawy			Procentowy udział zwrotów w ogólnej liczbie udzielonych dotacji		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
18-24 lata	10	9	7	3,0	2,6	4,2
25-34 lata	25	11	13	4,0	1,3	2,4
35-44 lat	15	4	7	4,3	0,9	2,3
45-54 lat	12	4	3	5,0	1,3	2,0
55-59 lat	0	0	1	0	x	5,0
60 i powyżej	1	0	0	20,0	x	0
<b>Ogółem</b>	<b>63</b>	<b>28</b>	<b>31</b>	<b>4,0</b>	<b>1,4</b>	<b>1,3</b>

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

Powołując się na wyniki analiz efektywności dotacji przyznanych w latach poprzedzających badany okres, można stwierdzić, że w 2005 roku, udział procentowy dokonanych zwrotów w ogólnej liczbie udzielonych dotacji odnotowano wśród beneficjentów w wieku 18-24 lata (2,6%), zaś w 2006 roku wśród osób powyżej 60 roku życia (20%).

Blisko 52% (16 osób) populacji zobowiązanej do zwrotu przyznanej w 2007 roku dotacji, nie zarejestrowało się ponownie w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Status bezrobotnego przyznano ponownie 15 osobom (48,4%), z czego najwięcej, bo 33,3% (5 osób) zarejestrowanych w 2010 roku, a 26,7% (4 osoby) w 2011 roku.

Spośród osób, które zobowiązane były do zwrotu środków przyznanych im w 2006 roku na rozpoczęcie swojej działalności, w ciągu trzech lat status bezrobotnego uzyskało 13 osób (46,4%).

## 7. *Dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej – wyniki badań sondażowych*

Poniższy raport został opracowany na podstawie analizy wyników ankiety opracowanej w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Olsztynie, która została rozpowszechniona wśród beneficjentów programu *dotacje*, za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy.

W ramach badania wyłoniono próbę badawczą, która stanowiła 15 % liczby udzielonych dotacji w każdym z powiatów. Doboru respondentów, powiatowe urzędy pracy dokonywały losowo.

W sumie, analizie poddano wyniki uzyskane na podstawie 347 kwestionariuszy. Najwięcej kwestionariuszy rozpowszechniono w powiecie ostródzkim – 43 oraz iławskim – 34. Najmniej respondentów pochodzi z powiatu węgorzewskiego i nidzickiego – po 7 osób.

Celem badania było poznanie:

- efektywności przyznanych dotacji,
- jakości procesu ubiegania się o środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej z urzędu pracy,
- planów rozwoju firm, które utrzymały się na rynku pracy,
- przyczyn niepowodzenia firm, które powstały w ramach dotacji.

**Tabela 10. Udział respondentów w badaniu według powiatów**

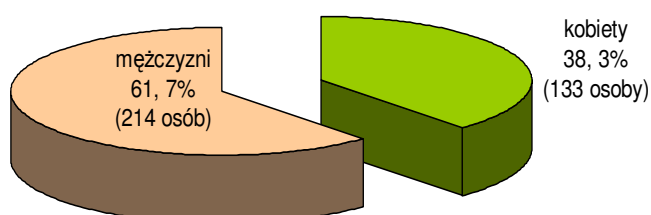
<b>Powiat</b>	<b>Liczba ankiet</b>	<b>%</b>
Bartoszycki	14	4,0
Braniewski	11	3,2
Działdowski	20	5,8
Elbląg (grodzki i ziemski)	22	6,3
Ełcki	17	4,9
Giżycki	16	4,6
Gołdapski	19	5,5
Iławski	34	9,8
Kętrzyński	13	3,7
Lidzbarski	14	4,0
Mrągowski	15	4,3
Nidzicki	9	2,6
Nowomiejski	19	5,5
Olecki	13	3,7
Olsztyn (grodzki i ziemski)	30	8,6
Ostródzki	43	12,4
Piski	16	4,6
Szczygieński	15	4,3
Węgorzewski	7	2,0
<b>WOJEWÓDZTWO</b>	<b>347</b>	<b>100</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim.

## 7.1 Charakterystyka respondentów

Analiza zgromadzonych danych wskazuje, że 61,7% respondentów (214 osób) to mężczyźni. Wśród badanych przedsiębiorców, kobiety stanowiły ponad jedną trzecią tj. 38,3 % beneficjentów (133 osoby).

Wykres 17. Ankietowani według płci



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przestanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim.

Największy procentowy udział kobiet wśród ankietowanych osób odnotowano w powiatach: piskim – 68,8%, nidzickim – 66,7%, braniewskim – 63,6%; najmniej zaś w powiatach: giżyckim – 12,5 %, szczycieńskim – 13,3% oraz lidzbarskim – 14,3 %.

Ponad  $\frac{3}{4}$  respondentów, w chwili uzyskania dotacji nie przekroczyła 44 roku życia. Najbardziej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata (w obu przypadkach po 131 osób, tj. 37,8%). Ponad 18% respondentów (63 osoby) w chwili otrzymania dotacji znajdowało się w przedziale wiekowym 45-54 lata. Odsetek badanych powyżej 55 roku życia był niewielki i stanowił 4,6% ankietowanych (16 osób). Najmniej liczną grupę stanowili najmłodsi respondenci, którzy w chwili rozpoczęcia działalności gospodarczej mieli 18-24 lata (1,7% ogółu - 6 osób).

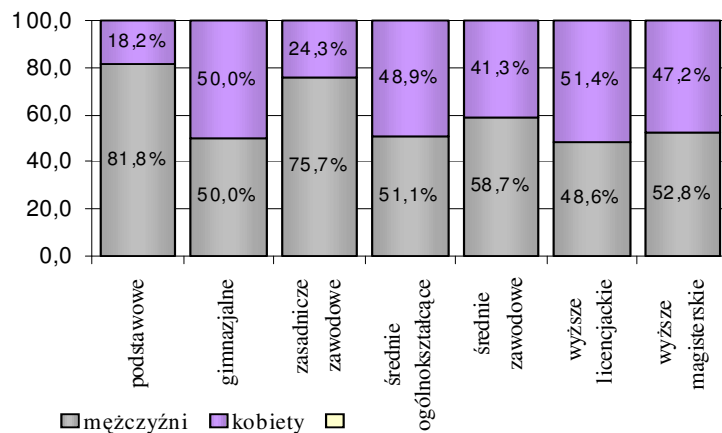
Tabela 11. Struktura respondentów według wieku i płci

Wiek	ogółem		kobiety		mężczyźni	
	liczba	% do ogółu badanych	liczba	% udział w grupie	liczby	% udział w grupie
18-24	6	1,7	3	50,0	3	50,0
25-34	131	37,8	53	40,5	78	59,5
35-44	131	37,8	51	38,9	80	61,1
45-54	63	18,2	23	36,5	40	63,5
powyżej 55	16	4,6	3	18,8	13	81,2
<b>Razem</b>	<b>347</b>	<b>100,0</b>	<b>133</b>	<b>38,3</b>	<b>214</b>	<b>31,7</b>

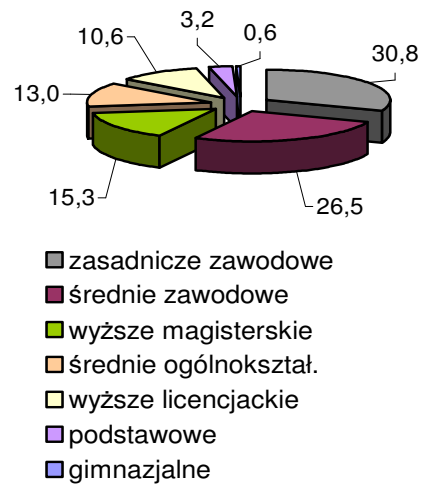
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Analiza struktury według płci ankietowanych, wskazuje na dominację mężczyzn w każdej grupie wiekowej, poza kategorią 18-24 lata, gdzie wartości rozkładają się na równi. Największa dysproporcja występuje w grupie respondentów powyżej 55 roku życia, gdzie mężczyźni stanowią 81,2 % ankietowanych, natomiast kobiety 18,8 %.

**Wykres 18. Struktura poziomu wykształcenia badanych względem płci**



**Wykres 19. Poziom wykształcenia respondentów**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

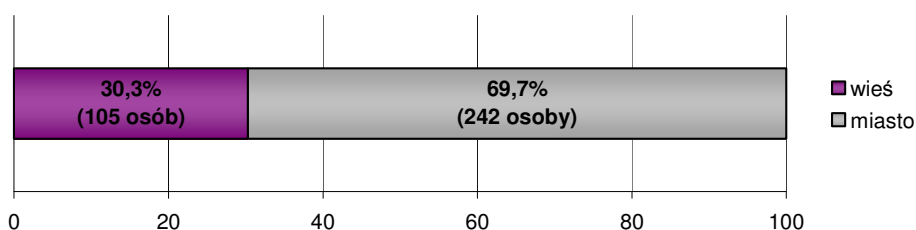
W badaniu uczestniczyły osoby o różnym poziomie wykształcenia. Najlicniejszą grupę – 107 osób (30,8 %) stanowili ankietowani, którzy posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe. Wśród nich przewagę stanowili mężczyźni - 75,7% ogółu (81 osób). Można wnioskować, że przyczyną nadreprezentacji mężczyzn w grupie osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym jest specyfika prowadzonej działalności. Prawie 50% respondentów w tej grupie (53 osoby) wymieniało, iż założyło firmę związaną z budownictwem.

Procentowy udział osób z wykształceniem średnim zawodowym wynosił 26,5% ogółu respondentów (92 osoby). Była to druga najczęściej reprezentowana grupa wśród beneficjentów.

Trzecią wyróżniająca się pod względem liczebności grupą, stanowiącą 15,3% ogółu (53 osoby), stanowili absolwenci studiów magisterskich. Ankietowanych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym było 13,0% (45 osób). Wykształcenie wyższe licencjackie posiadało 10,7% (37 osób) beneficjentów programu *dotacje*, biorących udział w badaniu. Osoby z wykształceniem podstawowym stanowiły 3,2 % ogółu (11 osób). Respondenci którzy ukończyli gimnazjum stanowili 0,6% ogółu.

Struktura badanych ze względu na miejsce zamieszkania charakteryzowała się znacznym - 69,7% (242 osoby) - udziałem respondentów mieszkających w mieście. Wśród nich, przeważali mężczyźni – 58,7% (142 osoby). Mieszkańcy wsi wśród ogółu przebadanych beneficjentów dotacji, stanowili mniejszość - 30,3% (72 osoby). Wśród zamieszkałych na wsi udział procentowy ze względu na płeć rozkładał się następująco: 31,4% stanowiły kobiety (33 osoby), zaś mężczyźni, stanowili 68,6% ogółu ankietowanych mieszkających na wsi.

Wykres 20. Struktura beneficjentów dotacji ze względu na miejsce zamieszkania



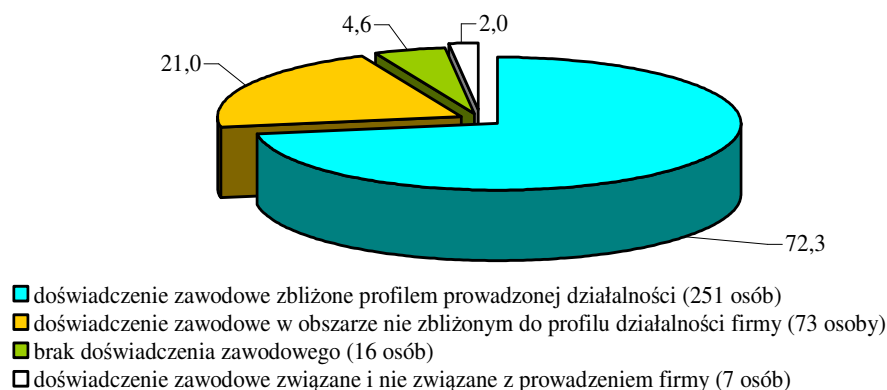
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim.

Czas pozostawania bez pracy przed uzyskaniem dotacji, może mieć istotny wpływ na wiarę bezrobotnego w powodzenie zakładanego przedsięwzięcia. Beneficjenci, którzy przed uzyskaniem dofinansowania na utworzenie własnej działalności, byli bezrobotnymi poniżej 6 miesięcy, tworzyli najliczniejszą grupę - 44,0 % (153 osoby) ogółu badanych.

Dla 28,0% ankietowanych (97 osób) okres pozostawania bez pracy wahał się od 6 do 12 miesięcy. Osoby, które przed uzyskaniem dotacji figurowały w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy, stanowiły 28,0% ogółu respondentów (97 osób).

Ponad 72% respondentów (251 osób) przed utworzeniem własnej firmy w ramach dotacji, posiadało doświadczenie zawodowe zbliżone profilem do prowadzonej działalności. Brak dostatecznej wiedzy oraz odpowiedniego doświadczenia w tym względzie, nie był przeszkodą w podjęciu decyzji o jej prowadzeniu dla 21,0% (73) biorących udział w badaniu. Brak jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego, przed przystąpieniem do podjęcia działalności gospodarczej zadeklarowało 4,6% ankietowanych (16 osób).

Wykres 21. Doświadczenie zawodowe respondentów



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

## 7.2. Charakterystyka firm, które powstały w ramach dotacji

Przedmiotem zainteresowania Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, były między innymi kwestie związane z rozwojem nowo powstałych firm, finansowanych z Funduszu Pracy oraz EFS.

Biorąc pod uwagę podstawową działalność, najliczniej reprezentowane wśród ankietowanych podmiotów gospodarczych powstałych w ramach dotacji w 2007 roku, są firmy budowlane -

101 podmiotów (28,8% ogółu). Firmy funkcjonujące w tym obszarze, zajmowały się głównie robotami budowlanymi dotyczącymi instalacji elektrycznych oraz pracami wykończeniowymi w budownictwie np.: murowanie, tynkowanie, szpachlowanie, malowanie. Specyfika prowadzonej działalności, daje większą możliwość zatrudnienia mężczyznom, o czym świadczy ich 98,0% udział w tym segmencie. Ponad połowa respondentów tj. 52,5 % zajmujących się budownictwem posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Minimalnie (o 0,9 pkt proc.) rzadziej wskazano na działalność mieszczącą się w sekcji *pozostała działalność usługowa*, którą zaznaczono w ankietach 98 razy (27,9% ogółu). W grupie tej najczęściej wymieniane były usługi kosmetyczne i fryzjerskie, działalność związana z poprawą kondycji fizycznej oraz usługi krawieckie. Ta grupa ankietowanych, charakteryzowała się przewagą kobiet – 58,2%.

Dzięki uzyskanemu dofinansowaniu z Funduszu Pracy, najmniej respondentów założyło firmy w sekcjach:

- górnictwo i wydobywanie – 1 osoba (0,3 %),
- dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami – 1 osoba (0,3 %),
- informacja i komunikacja – 1 osoba (0,3 %),
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 1 osoba (0,3 % ogółu).

**Tabela 12. Rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej ankietowanych według sekcji PKD**

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	Udział %
1	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	7	2,0
2	Górnictwo i wydobywanie	1	0,3
3	Przetwórstwo przemysłowe	12	3,4
4	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	1	0,3
5	Budownictwo	101	28,8
6	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	72	20,5
7	Transport i gospodarka magazynowa	5	1,4
8	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami	15	4,3
9	Informacja i komunikacja	1	0,3
10	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	2,8
11	Edukacja	7	2,0
12	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	0,3
13	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1	0,3
14	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	1,7
15	Pozostała działalność usługowa	98	27,9
16	Działalność w zakresie usług administrowania i	3	0,9
17	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10	2,8
<b>RAZEM<sup>6</sup></b>		<b>351</b>	<b>100</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

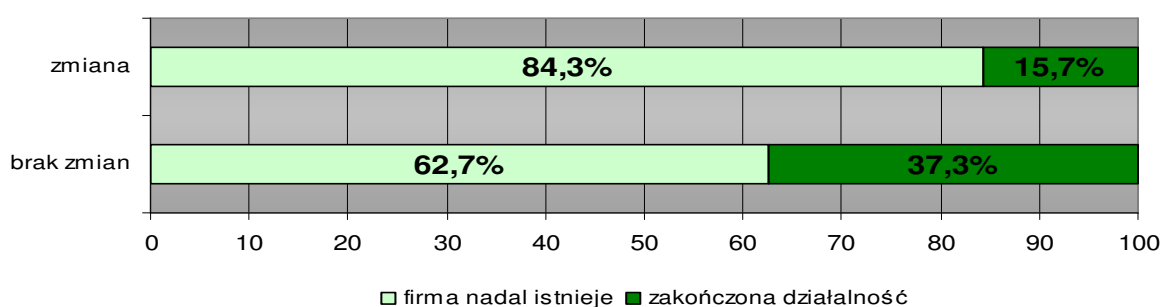
Badając firmy, które zostały założone w 2007 roku, po 4 latach istnienia na rynku, interesującą nas kwestią było to, czy od momentu otrzymania dotacji firma rozwijała się poprzez rozszerzenie działalności, czy też z różnych przyczyn zakres działalności firmy został

<sup>6</sup> Ankietowani, określając strukturę swoich podmiotów gospodarczych, mieli ograniczyć się do podania tylko jednej odpowiedzi. Jednakże wśród odesłanych formularzy, 4 z nich zawierało po dwie główne dziedziny działalności. Wynikiem tego jest ogólna suma 351 struktur podmiotów gospodarczych.

ograniczony. Ponad 51,0 % ankietowanych (178 osób) dokonało zmian w strukturze funkcjonowania firmy. Zakres działalności firmy nie uległ zmianie w przypadku 48,7% (169 osób) biorących udział w badaniu.

Dokonanie zmian, polegających na zwiększeniu zakresu działalności, czyli rozwój firmy pozwolił na utrzymanie się na rynku w dla 84,3% przedsiębiorców (150 osób). Tylko 15,7% firm mimo wprowadzonych zmian zaprzestało działalności w okresie 4 lat od otrzymania dotacji. Wśród przedsiębiorców, którzy nie dokonali zmian w zakresie działalności firmy udział osób, którym się nie powiodło i zaprzestali działalności jest znacznie wyższy i wynosi 37,3%.

Wykres 22. Zmiana zakresu działalności firmy, a utrzymanie się jej na rynku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

### 7.3. Motywy podjęcia decyzji o założeniu własnej firmy

Doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej, może być istotnym atutem dla osób, które otworzyły własną firmę. Jednakże znaczna część tj. 70,6% - 245 ankietowanych beneficjentów programu *dotacje*, podejmując decyzję o założeniu własnej firmy, nie posiadało wiedzy dotyczącej funkcjonowania działalności gospodarczej.

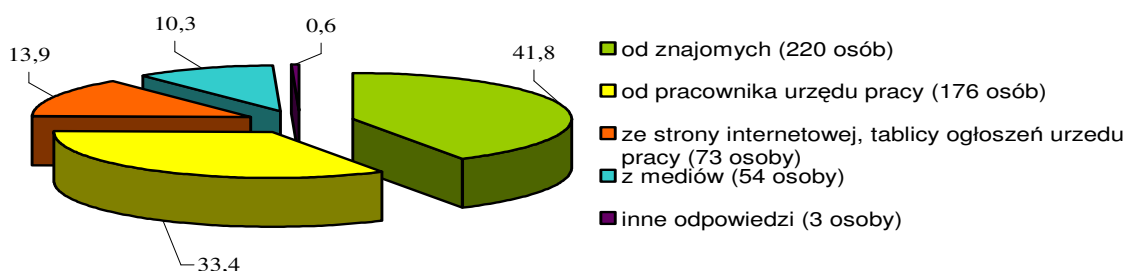
Z przeprowadzonych badań wynika, że respondenci pomimo początkowego braku doświadczenia sprawdzili się jako przedsiębiorcy - 74,3 % z nich (182 osoby) nadal prowadzi firmę. Ankietowani posiadający praktykę w prowadzeniu działalności gospodarczej, stanowili 29,4 % ogółu (102 osoby). Wiedzę na temat zarządzania firmą oraz dotyczącą rodzaju działalności respondenci zdobyli głównie w pracy (31 odpowiedzi), niektórzy posiadali wcześniej własną firmę (30 osób). Wykształcenie zdobyte w szkole również przyczyniło się do obycia z tematem zarządzania własną działalnością gospodarczą (19 wskazań).

O możliwości uzyskania dotacji z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej respondenci najczęściej dowiadywali się od znajomych - 41,8% wszystkich odpowiedzi (220 wskazań). Ponad 33% ogółu ankietowanych (176 odpowiedzi) o pomocy finansowej dla tworzących sobie miejsce pracy dowiedziało się od pracownika urzędu pracy. Pomocna przy zdobywaniu informacji na temat dofinansowania z Funduszu Pracy okazała się również strona internetowa oraz tablica ogłoszeń urzędu pracy - z tych źródeł skorzystało 13,9 % (73 wskazania) ankietowanych.

Media, jako szeroki nośnik informacji w kwestii dotacji nie wywarł, aż tak dużego wpływu. Tylko 10,3 % ogółu ankietowanych (54 odpowiedzi) wskazało, że o możliwości ubiegania się o dotację dowiedziało się z środków masowego przekazu.



**Wykres 23. Źródło informacji o możliwości otrzymania z urzędu pracy środków finansowych na utworzenie własnej firmy (w %)**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim.

Przy określeniu stopnia wpływu określonych czynników na decyzję o ubieganiu się o dofinansowanie na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, zdecydowane oceny świadczą o wysokim stopniu intensywności, jakie posiadają niektóre wymienione w pytaniu czynniki, za których wpływem ankietowani zdecydowali się na założenie firmy z pomocą dotacji.

Wśród nich największe znaczenie dla badanych, miał fakt, iż zakładając własną firmę pracują na własny rachunek. Bycie „samym sobie szefem” wydało się najbardziej zachęcające dla 64,8% ankietowanych (225 odpowiedzi).

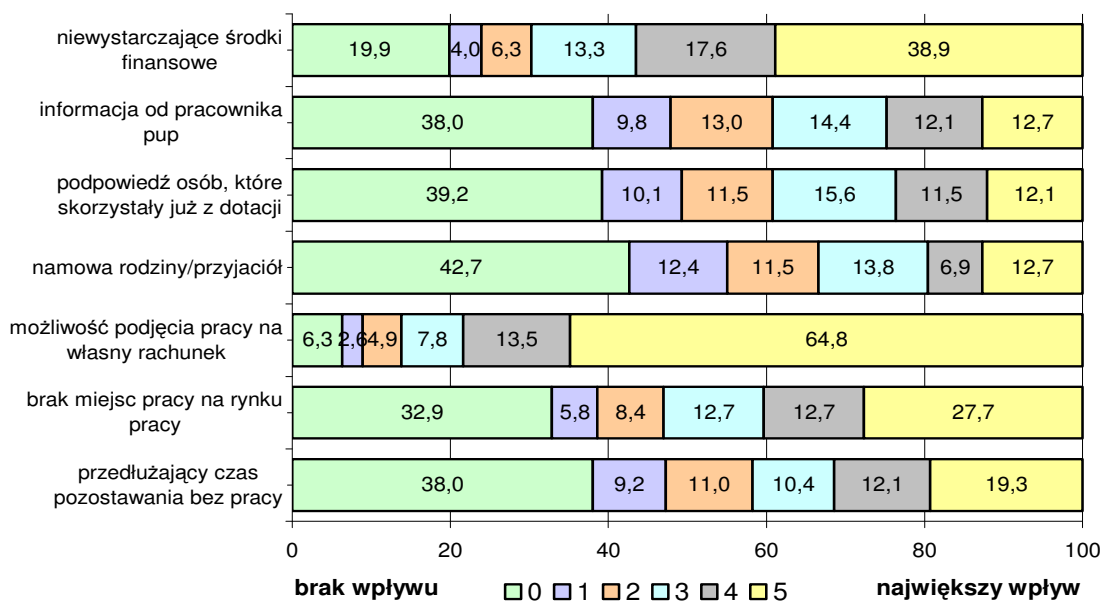
Niewystarczające środki finansowe na codzienną egzystencję dla 38,9 % biorących udział badaniu (135 wskazań) były bardzo ważnym motywem do tego, aby zostać przedsiębiorcą. Dzięki finansowej pomocy z urzędu pracy oraz oryginalnemu pomysłowi na biznes, osoby bezrobotne widziały szansę na lepszy byt.

Do założenia własnej firmy motywowały również trudności w pozyskaniu zatrudnienia u pracodawców, którzy w niepewnych czasach objętych recesją nie byli skłonni do zatrudniania pracowników. Brak miejsc na rynku pracy podzielił ankietowanych w odpowiedziach. Dla 32,9 % tj. 114 odpowiadających, sytuacja ta nie była motorem napędowym i nie wpływała na decyzję o uruchomieniu własnej działalności, zaś dla 27,7 % ogółu (96 ankietowanych) brak miejsc na rynku pracy miał istotny wpływ na decyzję w sprawie ubiegania się o dofinansowanie zakładanej działalności z urzędu pracy.

Pozostałe wymieniane przez respondentów czynniki, które miały wpływ na podjęcie decyzji o założeniu własnej firmy to: innowacyjność przedsięwzięcia i wiara w swój pomysł, poprawa warunków pracy oraz własne środki finansowe, które wraz z dotacją dały szansę na utworzenie przedsiębiorstwa.

Spośród badanych, 42,7% (148 osób) uznało, że zarówno opinia rodziny, przyjaciół jak i osób, które już wcześniej skorzystały z dotacji – 39,2% (136 odpowiedzi) - nie miały istotnego znaczenia na wybór drogi życiowej, w postaci prowadzenia własnej firmy. Większego wpływu na decyzje respondentów nie miały również, wydłużający się czas pozostawania bez pracy (38,0% tj. 132 osoby) oraz informacja uzyskana od pracownika urzędu pracy o możliwości złożenia wniosku na dofinansowania własnego przedsięwzięcia.

**Wykres 24. Czynniki wpływające na decyzję o ubieganiu się ankietyowanych o dotację na rozpoczęcie własnej działalności finansowej (w %)**



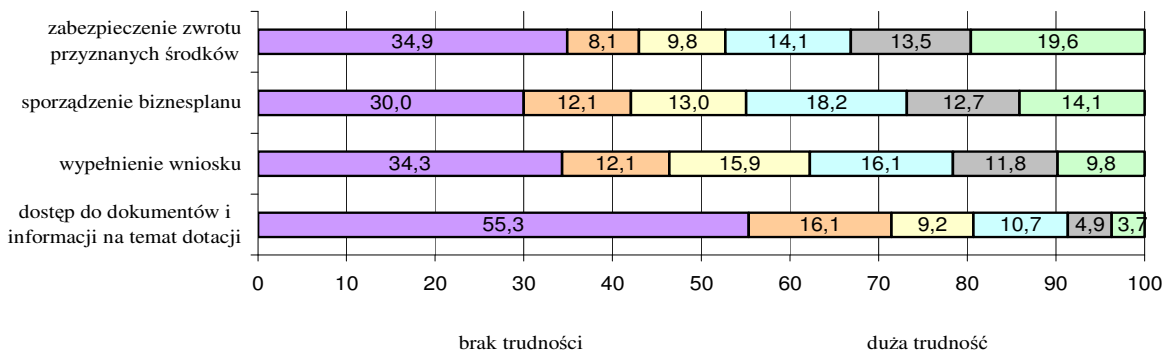
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim.

Z przeprowadzonych badań wynika, że respondenci dobrze ocenili dostęp do dokumentów i informacji na temat dotacji, ponad połowa z nich – 55,3% ogółu (192 wskazania) zaznaczyła, że nie napotkali żadnych trudności w tym względzie.

W opinii 34,9% badanych (121 wskazań), konieczność złożenia zabezpieczenia środków w przypadku nie wywiązania się z umowy, nie była przeszkodą w drodze ubiegania się o dotację. Ponad 19 % ogółu (68 respondentów) uznało, że była to znacząca trudność.

Dla 34,3% ankietyowanych (119 zaznaczenia) wypełnienie wniosku o przyznanie dotacji nie przysparzało trudności. W większości przypadków (70%) wskazywano jednak na różny stopień trudności w przygotowaniu biznesplanu. Tylko około jednej trzeciej badanych jego przygotowanie nie sprawiło problemu.

**Wykres 25. Trudności przy ubieganiu się o przyznanie dotacji w %**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

## 7.4. Oczekiwania beneficjentów związane z wysokością pomocy finansowej

Kwoty środków Funduszu Pracy przyznanych na pomoc w założeniu przez bezrobotnego własnej firmy są limitowane. Słuszność i poziom wydatków związanych z uruchomieniem firmy ocenia specjalnie powołana komisja, która może zweryfikować wysokość kwoty, o jaką ubiega się bezrobotny.

Wśród ankietowanych 89,9% ogółu tj. 312 osób uzyskało wnioskowaną wielkość dofinansowania. Ponad 10% (35 osób), ankietowanych otrzymało środki pomniejszone w stosunku do tych, które zakładał biznesplan.

Tabela 13. Wielkość środków finansowych w opinii respondentów

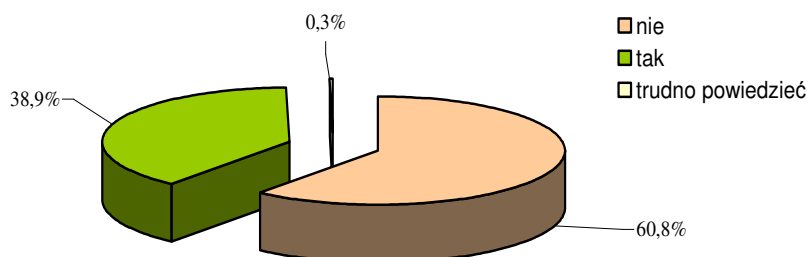
Czy kwota dotacji była wystarczająca?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
tak	105	30,2
nie	190	54,8
trudno powiedzieć	52	15,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Satysfakcja z wielkości kwoty dofinansowania wśród ankietowanych była zróżnicowana. Ponad połowa tj. 54,8% respondentów (190 wskazań) uznała, że przyznane środki nie były wystarczające na założenie własnej firmy. Z wysokości dofinansowania zadowolonych było 30,2% biorących udział w badaniu, tj. 105 osób. Wśród nich przeważali beneficjenci, którzy otrzymali kwotę dotacji wskazaną we wniosku.<sup>7</sup>

Dla 60,8% ogółu (211 ankietowanych), pomoc finansowa z urzędu pracy była niezbędna do tego, aby założyć firmę. Brak dotacji wiązałby się z rezygnacją z tego pomysłu. Dzięki determinacji oraz innym możliwościom pozyskania środków, brak dofinansowania z Funduszu Pracy nie przeszkodziłby 38,9% ankietowanym (135 osób) w założeniu własnej firmy. Załedwie jeden respondent (0,3% ogółu) nie był pewien, jak potoczyłyby się jego losy bez otrzymanej dotacji.

Wykres 26. Czy bez dotacji firma zostałaby uruchomiona?



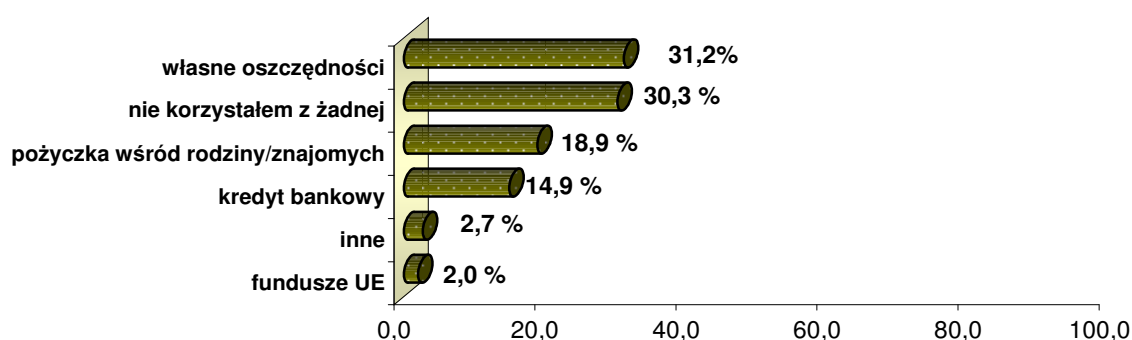
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

<sup>7</sup> Należy pamiętać, że jest to ocena ex-post. Badanie zostało przeprowadzone po 4 latach od uzyskania przez ankietowanych beneficjentów dotacji.

Własne oszczędności okazały się wsparciem dla 31,2 % ogółu ankietowanych (140 osób). Ponad 30 % ogółu badanych (136 osób) nie korzystało z żadnej dodatkowej pomocy finansowej. Prawie 19% respondentów (69 osób) zwróciło się na etapie tworzenia własnej firmy z prośbą o finansową pomoc do rodziny i znajomych. Na kredyt bankowy zdecydowało się 14,9% ogółu tj. 67 ankietowanych.

Wśród badanych 2,7% ogółu (12 respondentów), skorzystało z możliwości udzielenia innej odpowiedzi, głównie wymieniając wsparcie finansowe w postaci dofinansowania na doposażenie stanowiska pracy, stażu, skorzystanie z leasingu. Z zebranych odpowiedzi wynika, że najmniej, bo 2% (9 osób) ankietowanych posłużyło się funduszami UE, aby wspomóc finansowo własną firmę.

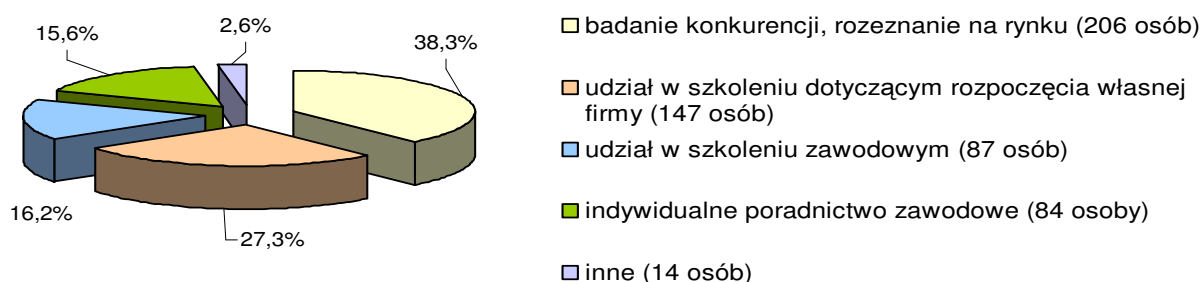
**Wykres 27. Formy pomocy finansowej, z jakiej korzystali respondenci w trakcie prowadzenia własnej firmy**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Przed przystąpieniem do założenia własnej firmy, większość badanych starała się przygotować do tego kroku w różny sposób, np. poprzez badanie rynku, udział w szkoleniach, badanie własnych predyspozycji do prowadzenia firmy, itp.

**Wykres 28. Przygotowanie respondentów do otwarcia własnej firmy**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Spośród ogółu badanych, 38,3% (206 osób), przed otwarciem własnej firmy, starało się zdobyć wiedzę na temat sektora, w którym mają zamiar rozpocząć działalność. Ponad 27% respondentów (147 osób) zadeklarowało udział w szkoleniach w zakresie podstaw księgowości, prawa gospodarczego oraz procedur związanych z zarejestrowaniem firmy.

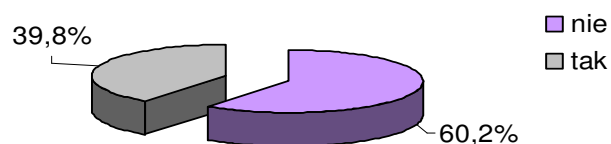
Przygotowując się do roli przedsiębiorcy respondenci potwierdzali kwalifikacje zawodowe, nabywali uprawnienia, zezwolenia oraz licencje wymagane do prowadzenia określonego rodzaju działalności (16,2%, tj.87 wskazań); korzystali poradnictwa zawodowego (15,6% tj. 84 odpowiedzi). Blisko 3% badanych, bazowało na wcześniejszych doświadczeniach zawodowych oraz wiedzy wyniesionej ze szkoły lub studiów, pozyskanej z Internetu i fachowej literatury.

### 7.5. Kontakt beneficjentów z urzędem pracy po otrzymaniu dotacji

Urząd pracy w trakcie 12 miesięcy trwania umowy o przyznaniu bezrobotnemu dotacji, ma prawo prowadzić kontrole przestrzegania warunków umowy oraz oceny wywiązywania się z jej zapisów. Po tym okresie beneficjenci dotacji, nie mają obowiązku utrzymywania kontaktów z urzędem pracy, mimo iż urzędy prowadzą własny monitoring dotowanych z Funduszu Pracy firm. Ponad 60% ankietowanych ( tj. 209 osób,) po otrzymaniu dotacji nie współpracowało z urzędem pracy.

Prawie 40% badanych (138 osób) po pozyskaniu dofinansowania korzystało w dalszym ciągu z innych usług urzędu pracy, m.in. z refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (46 osób), przyjęcia stażysty (26 osób), poszukiwania pracownika za pośrednictwem urzędu pracy (24 osoby).

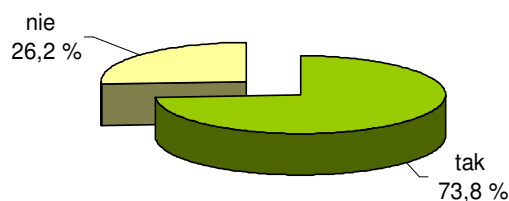
Wykres 29. Współpraca beneficjentów programu *dotacje* po otrzymaniu wsparcia z urzędu pracy



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Wśród badanych osób, które w 2007 roku, otrzymały z urzędu pracy dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, przeważają osoby nadal prowadzące firmę -73,8% (256 osób) ogółu respondentów. Prawie jedna trzecia (91 osób) beneficjentów, zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.

Wykres 30. Czy w dalszym ciągu beneficjenci prowadzą firmę założoną dzięki dotacji z urzędu pracy?



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

**Tabela 14. Struktura socjodemograficzna ankietowanych z uwzględnieniem kryterium**

Wyszczególnienie	Osoby nadal prowadzące firmę		Osoby, które zakończyły działalność gospodarczą		Ogółem	
	liczby	%	liczby	%	liczby	%
<b>Płeć:</b>						
kobieta	87	34,0	46	50,6	133	38,3
mężczyzna	169	66,0	45	49,4	214	61,7
<b>Wiek:</b>						
18-24	3	1,2	3	3,3	6	1,7
25-34	95	37,1	36	39,5	131	37,8
35-44	104	40,6	27	29,7	131	37,8
45-54	42	16,4	21	23,1	63	18,2
powyżej 55	12	4,7	4	4,4	16	4,6
<b>Wykształcenie:</b>						
podstawowe	6	2,3	5	5,5	11	3,2
gimnazjalne	1	0,4	1	1,1	2	0,6
zasadnicze zawodowe	82	32,0	25	27,4	107	30,8
średnie ogólnokształcące	26	10,2	19	20,9	45	13,0
średnie zawodowe	66	25,8	26	28,6	92	26,5
wyższe licencjackie	30	11,7	7	7,7	37	10,7
wyższe magisterskie	45	17,6	8	8,8	53	15,3
<b>Miejsce zamieszkania:</b>						
miasto	186	72,7	56	61,5	242	69,7
wieś	70	27,3	35	38,5	105	30,3
<b>Czas pozostawania bez pracy przed uzyskaniem dotacji:</b>						
poniżej 6 miesięcy	118	46,1	35	38,5	153	44,1
6-12 miesięcy	71	27,7	26	28,6	97	28,0
od 12 do 24 miesięcy	23	9,0	13	14,3	36	10,4
powyżej 24 miesięcy	44	17,2	17	18,7	61	17,6
<b>Doświadczenie zawodowe:</b>						
w obszarze nie zbliżonym do profilu działalności firmy	47	18,7	26	28,6	73	21,0
w obszarze zbliżone z profilem prowadzonej działalności	190	74,2	61	67,0	251	72,4
w obszarze zbliżonym oraz nie zbliżonym profilem działalności firmy	7	2,3	-	-	7	2,0
brak doświadczenia zawodowego	12	4,7	4	4,4	16	4,6

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim*

Z analizy struktury socjodemograficznej respondentów wynika, że wśród osób, którym się powiodło i które nadal prowadzą firmę, utworzona dzięki środkom z urzędu pracy (256 osób) przeważają mężczyźni (169 osób tj. 66,0% kontynuujących działalność). W grupie osób, które zaprzestały działalności (ogółem 91osób -26,2% beneficjentów), znajduje się 45 mężczyzn i 46 kobiet.

Najliczniejsza grupa osób, które nadal prowadzą firmę utworzoną w ramach dotacji z 2007 roku, to osoby, których wiek w momencie rozpoczynania działalności na własny rachunek, wahał się między 35 a 44 rokiem życia (40,6% ogółu, tj. 104 osoby). Wśród ankietowanych,

którzy zakończyli działalność gospodarczą, przeważały osoby młode, które o środki z urzędu pracy ubiegały się w wieku 25 - 34 lat (39,5%, tj. 36 respondentów, którym się nie powiodło).

Wśród kontynuujących działalność gospodarczą przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 30,0% (82 osoby), ogółu respondentów w tej grupie, natomiast wśród beneficjentów dotacji, którzy zakończyli działalność gospodarczą (28,6% badanych, tj. 26 osób) najliczniej reprezentowane były osoby z wykształceniem średnim zawodowym.

Beneficjenci dotacji w dalszym ciągu posiadający firmę zamieszkują przede wszystkim w mieście – 72,7 % ogółu (186 osób). Podobnie jest u respondentów, którzy po otrzymaniu dofinansowania w 2007 roku zakończyli działalność, większość stanowią osoby mieszkające w mieście (61,5%, tj. 56 osób).

Czas pozostawania bez pracy przed otrzymaniem dotacji był podobny zarówno dla grupy osób, którzy kontynuują działalność jak i tych którym się nie powiodło i wynosił średnio 6 miesięcy.

Okazuje się, że doświadczenie zawodowe badanych beneficjentów nie wpłynęło zasadniczo na decyzję o zamknięciu działalności gospodarczej. Nieco ponad 67% (61 osób) respondentów, którzy zakończyli działalność przed otrzymaniem dotacji dysponowało wiedzą i doświadczeniem w zakresie podejmowanej działalności. Natomiast wśród kontynuujących działalność udział ten wynosił 74,2% (190 osób).

Podsumowując, w świetle wyników badań, osoba, która nadal prowadzi firmę to, mężczyzna w wieku 35-44 lata, mieszkający w mieście. Przedsiębiorca posiada wykształcenie zawodowe średnie lub zasadnicze, przed uzyskaniem dotacji pozostawał mniej niż 6 miesięcy bez pracy. Posiada doświadczenie zawodowe zbliżone profilem do prowadzonej działalności.

## **7.6 Charakterystyka respondentów kontynuujących działalność gospodarczą**

Decyzja o otwarciu własnego biznesu jest ważnym momentem w życiu każdego przedsiębiorcy. Osoby posiadające własną działalność gospodarczą biorą wszelką odpowiedzialność za działanie firmy. Duża konkurencja, to główna trudność, z którą zmagają się 27,5% respondentów (135 osób).

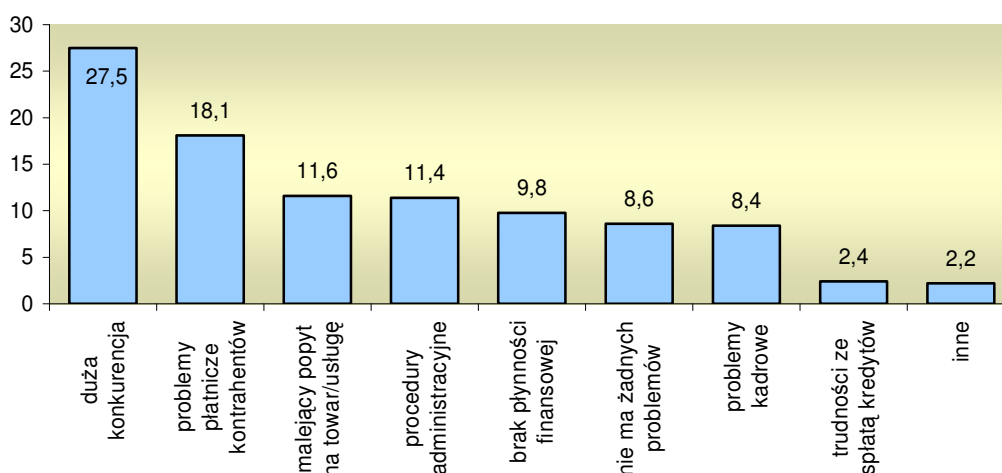
Zatory płatnicze mogą być barierą rozwoju przedsiębiorstwa. Zwlekanie z zapłatą przez kontrahentów, za zakupione towary, bądź usługi dotyka 18,1% badanych (89 osób). Wśród nich 44,9% ogółu (tj. 40 podmiotów), to firmy działające w branży budowlanej.

Niektóre firmy (11,6 % tj. 57 podmiotów) boleśnie odczuwają malejący popyt na towary lub usługi. Zmniejszenie zainteresowania ofertą, jaką posiada firma zdaniem ankietowanych spowodowane jest w znacznej mierze kryzysem gospodarczym, wzrostem cen na rynku i zwiększeniem konkurencyjności firm.

Tylko 8,6% (42 podmioty), które powstały z pomocą dotacji w 2007 roku, i nadal utrzymują się na rynku, nie definiują poważniejszych problemów w zakresie prowadzonej działalności.

Najmniejsze kłopoty sprawiają respondentom problemy kadrowe, które wymieniło 8,4% badanych, spłata kredytu (2,4%) oraz problemy z przedłużeniem dzierżawy, wysokie składki ZUS, powody osobiste (2,2%).

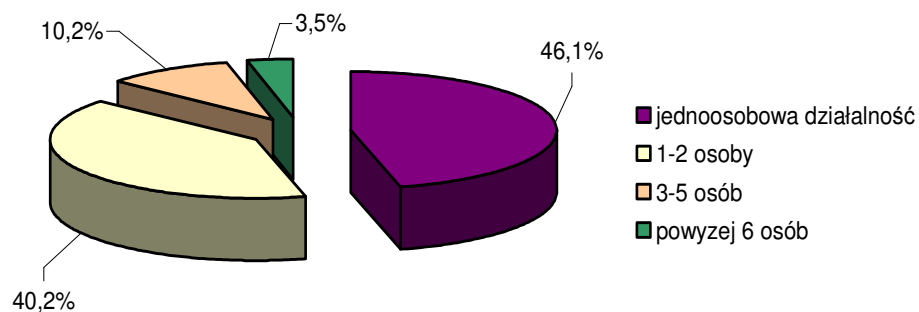
**Wykres 31. Bariery w prowadzeniu własnej działalności ( w %)**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Najwięcej, bo 46,1% respondentów kontynuujących działalność gospodarczą (118 wskazań), to osoby prowadzące jednoosobowe firmy. Wśród nich dominują głównie firmy budowlane i usługowe. Niewiele mniej, bo 40,2% ogółu (103 osoby) stanowią ankietowani zatrudniający 1-2 pracowników. Firmy zatrudniające od 3 do 5 pracowników stanowią 10,2% (26 podmiotów). Najmniejszy odsetek wśród ankietowanych stanowili pracodawcy zatrudniający powyżej 6 pracowników (3,5% ogółu - 9 wskazań).

**Wykres 32. Zatrudnienie w nowopowstałych firmach**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

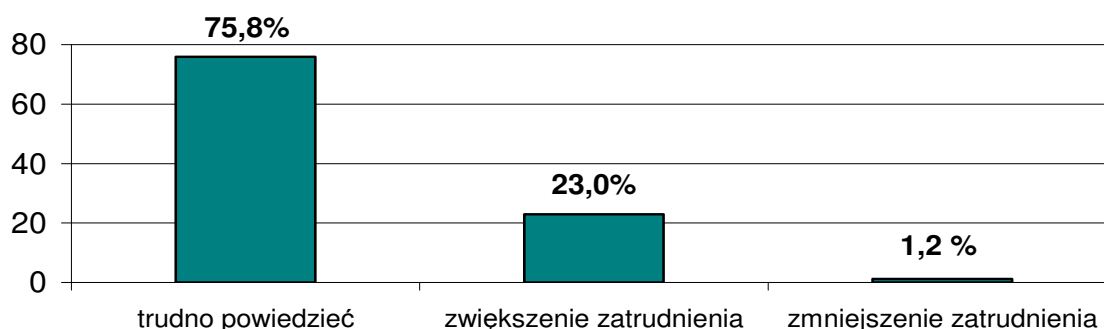
Badani pracodawcy ostrożnie podchodzą do planów zatrudnienia na 2012 rok. Jak wynika z analizy danych, 75,8% ogółu respondentów (194 osoby), nie było w stanie określić poziomu zatrudnienia w 2012 roku, a przede wszystkim tego, czy przewiduje się dodatkowe zatrudnienie.

Około ¼ respondentów tj. 23,0% ogółu (59 osób) deklaruje zwiększenie zatrudnienia w 2012 roku. Łącznie zatrudnionych może zostać 120 -133 osoby. Jest to optymistyczny wynik, świadczący o tym, że przedsiębiorcy, widzą szansę dla rozwoju firmy.

Redukcję zatrudnienia w 2012 roku, zapowiada 1,2% ogółu badanych, tj. 3 przedsiębiorców (łącznie o 3 etaty).



Wykres 33. Plany zatrudnieniowe respondentów na 2012 rok



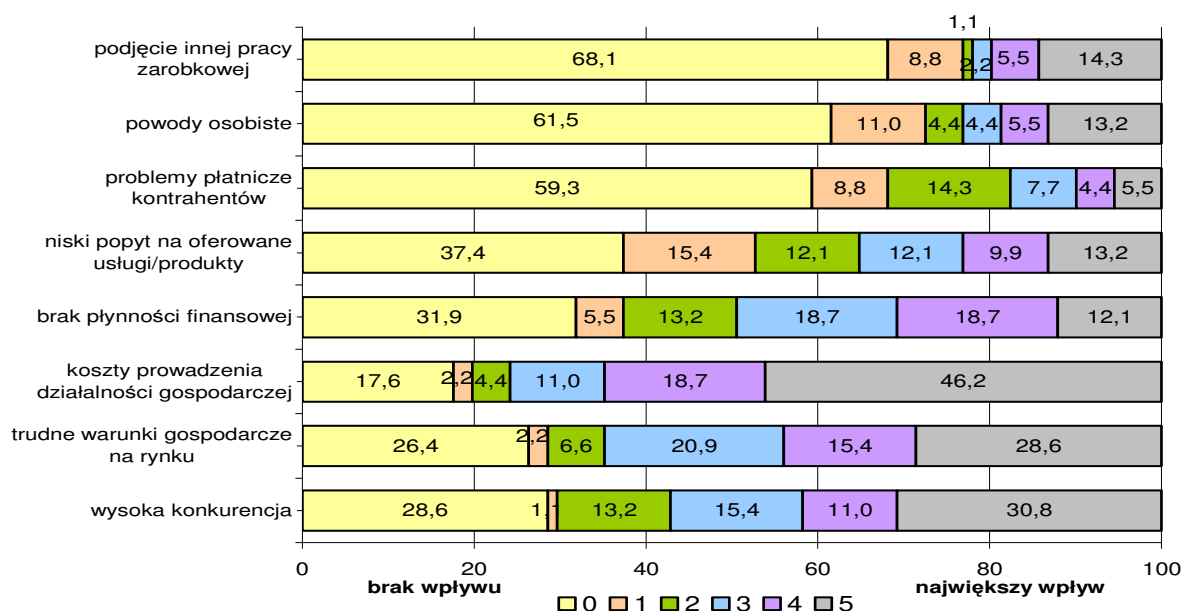
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

## 7.7 Charakterystyka respondentów, którzy zaprzestali prowadzenia działalności gospodarczej

Decyzja o zakończeniu działalności gospodarczej jest najczęściej niełatwa. Prowadzenie własnej firmy jest z wielu względów bardzo dogodną formą życia zawodowego, ale jednocześnie wiąże się z problemami, których nie sposób ominąć. Regularne koszty ZUS, prowadzenie księgowości, zobowiązania związane z prowadzeniem konkretnej działalności, to wszystko składa się na to, że utrzymanie firmy może być trudną formą aktywności zawodowej.

Wyniki badania wskazały, że w zasadniczy sposób na decyzje o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej wpłynęły wysokie koszty prowadzenia i utrzymania własnego przedsiębiorstwa (46,2% respondentów).

Wykres 34. Czynniki mające wpływ na zakończenie działalności gospodarczej (w %)



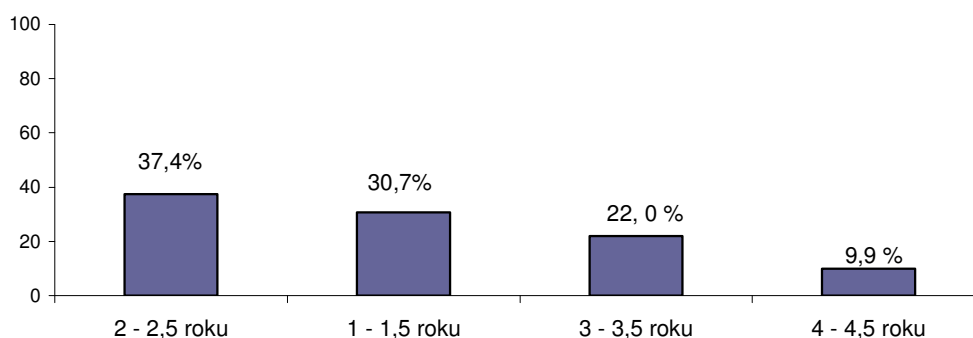
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Problemem, nie do pokonania dla 30,8% respondentów (28 osób) okazała się duża konkurencja. Beneficjenci dotacji, zmuszeni z tego powodu do zakończenia działalności posiadali firmy specjalizujące się głównie w handlu, budownictwie oraz usługach.

Niewiele mniej, bo 28,6% ogółu (26 osób) oceniło niekorzystne uwarunkowania gospodarcze, jako silny czynnik wpływający na decyzję o likwidacji własnej firm.

Badania wskazują, że najbardziej krytyczny okres w prowadzeniu firmy pojawił się w drugim roku od rozpoczęcia działalności gospodarczej. To właśnie w tym okresie najwięcej, bo 37,4% ogółu (34 respondentów) zdecydowało się zamknąć firmę. Wśród rezygnujących z prowadzenia działalności dominowały kobiety – 58,8 % ogółu (20 osób).

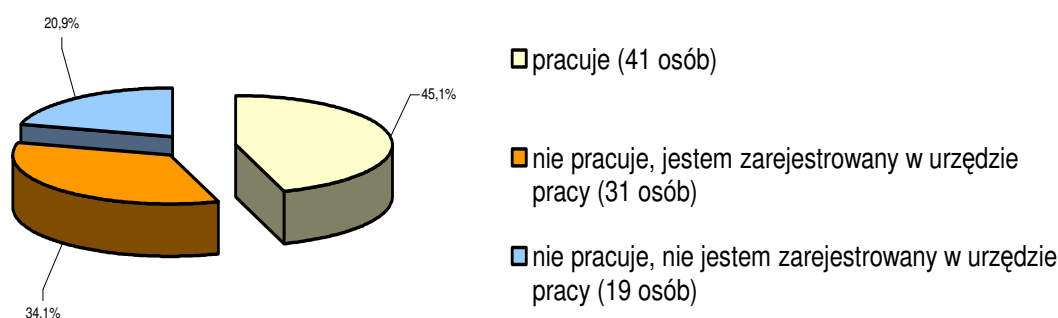
**Wykres 35. Okres funkcjonowania firmy przed jej likwidacją**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

Spośród 91 respondentów, którzy zakończyli działalność gospodarczą podjętą w ramach dotacji z Funduszu Pracy i EFS - 45,1% ogółu (41 ankietowanych) znalazło zatrudnienie w innych firmach. Ponad 34%, tj. 31 badanych, ponownie trafiło do ewidencji urzędu pracy. W momencie prowadzenia badania, 19 osób (20,9% respondentów), po zakończeniu funkcjonowania firmy pozostawało bez zatrudnienia

**Wykres 36. Status na rynku pracy osób, które zakończyły prowadzenie działalności gospodarczej dotowanej z Funduszu Pracy**



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet przesłanych przez beneficjentów, którzy skorzystali z dotacji przyznanych na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim

## 8. Podsumowanie

1. W województwie warmińsko-mazurskim, zainteresowanie podjęciem własnej działalności gospodarczej systematycznie wzrasta, a co za tym idzie rośnie liczba udzielonych dotacji i nakładów finansowych na realizację tego instrumentu rynku pracy. Ogółem, w latach 2006 – 2010 działalność gospodarczą, wspieraną z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego podjęło 13 368 bezrobotnych. Wydano na ten cel 198 167,1 tys. zł. W roku 2011, na skutek znacznego ograniczenia wysokości środków Funduszu Pracy nastąpiło ograniczenie możliwości finansowania zarówno dotacji, jak i innych aktywnych form przez urzędy pracy. W okresie dwunastu miesięcy 2011 roku, w założeniu własnej firmy, wsparto zaledwie 955 bezrobotnych (o 2 430 osób mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku), wydając na to kwotę 15 178,7 tys. zł.
2. Przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego w 2007 roku powstało 2 341 nowych podmiotów gospodarczych, z których 50,6% nadal funkcjonuje.
3. Ryzyko podjęcia działalności na własny rachunek w 2007 roku, częściej podejmowali mężczyźni (63,4% otrzymujących dotacje), mieszkańcy miast (65,3%), osoby młode pomiędzy 25 a 34 rokiem życia (43,4%).
4. W 2007 roku, najczęściej firm powstało w sektorze budownictwo – 30,9 % (721) podmiotów. Równie często nowo powstałe firmy określały swoją działalność jako handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 26,7% (623). Najmniej przedsiębiorstw utworzonych zostało przez osoby bezrobotne w sektorze: działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 0,2% (5) podmiotów.
5. Efektywność dotacji udzielonych w 2007 roku, jest zróżnicowana lokalnie. W regionie warmińsko – mazurskim, 10 powiatów charakteryzuje się wyższą efektywnością niż średnia w województwie (50,6%): najwyższą odnotowano w powiatach: szczycieńskim – 71,4%, działdowskim – 71,3%, nowomiejskim – 67,7%, giżyckim – 63,3%, lidzbarskim – 62,0%, iławskim – 56,6% oraz mieście Olsztynie – 58,3%. Najniższy odsetek podmiotów kontynuujących swoją działalność odnotowano w powiatach: nidzickim – 32,3%, ełckim – 34,91% i gołdapskim – 37,7%.
6. Ponad 55% mężczyzn, którzy w 2007 roku skorzystali ze środków finansowych urzędu pracy prowadziło ją nadal w momencie badania. Wśród kobiet wskaźnik efektywności był mniejszy i wynosił 41,6%. W przypadku osób z terenów wiejskich i miast udział tych którym się udało, w ogólnej liczbie beneficjentów z tych obszarów był tylko niewiele zróżnicowany i wynosił – 50,1% w miastach i 51,6% na wsi.
7. Spośród podmiotów gospodarczych, na utworzenie których przyznane zostały dotacje, najwyższy wskaźnik efektywności odnotowujemy dla podmiotów, których działalność związana jest z działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości – 80,0% efektywności oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 74,6%.
8. W około 12,5% firm (291 podmiotach gospodarczych) utworzonych w 2007 roku dzięki środkom przyznanych z urzędów pracy, oprócz właściciela, zatrudnienie znalazły również inne osoby. Dodatkowo podmioty te wygenerowały 469 nowych miejsc pracy (wg danych z powiatowych urzędów pracy).
9. Obowiązek zwrotu uzyskanej pomocy zgodnie z art. 46 ust 3 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dotyczył 31 osób (tj. 1,3% ogółu przyznanych dotacji).

W celu wzbogacenia materiału diagnostycznego o wartości jakościowe, analiza statystyczna uzupełniona została wynikami badania sondażowego, przeprowadzonego wśród osób, które w 2007 roku, otrzymały jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

1. Zaprezentowany raport został opracowany na podstawie analizy wyników ankiety Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, która została rozpowszechniona wśród beneficjentów programu *dotacje*, za pośrednictwem powiatowych urzędów pracy. Próba badawcza, stanowiła 15% liczby udzielonych dotacji w każdym z powiatów. W sumie, analizie poddano wyniki uzyskane na podstawie 347 kwestionariuszy. Najwięcej kwestionariuszy rozpowszechniono w powiecie ostródzkim – 43 oraz iławskim – 34. Najmniej respondentów pochodzi z powiatu węgorzewskiego i nidzickiego – po 7 osób. Doboru respondentów, powiatowe urzędy pracy dokonywały losowo.
2. Analiza danych wskazuje, że wśród badanych 61,7 % ogółu ( 214 osób) to mężczyźni; ponad  $\frac{3}{4}$  respondentów w chwili uzyskania dotacji nie przekroczyło 44 roku życia, więcej niż połowa beneficjentów dotacji biorących udział w badaniu – 57,3 % ogółu (199 ankietowanych) posiadała wykształcenie zawodowe (zasadnicze lub średnie); prawie  $\frac{3}{4}$  tj. 72,3% (251 osób) przed utworzeniem własnej firmy, posiadało doświadczenie zawodowe zbliżone profilem do prowadzonej działalności.
3. Najliczniej reprezentowana wśród ankietowanych firm powstałych w ramach dotacji, jest branża budowlana (101 firm, tj. 28,8%ogółu badanych).
4. Najczęściej wskazywane przez respondentów źródła informacji o możliwości uzyskania dotacji z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej to znajomi - 41,8 % wszystkich odpowiedzi (220 wskazań). O możliwości uzyskania dotacji - 33,4 % ogółu ankietowanych (176 wskazań) dowiedziało się od pracownika urzędu pracy.
5. Najczęściej wskazywane czynniki określające stopień wpływu na decyzję o ubieganiu się o dofinansowanie na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej to: praca na własny rachunek i bycie „samym sobie szefem”- 64,8% ankietowanych (225 odpowiedzi); niewystarczające środki finansowe na codzienną egzystencję - 38,9% (135 wskazań); trudności w pozyskaniu zatrudnienia u pracodawców - 27,7% ogółu (96 wskazań).
6. Ankietowani w większości przypadków (70%) wskazywali na trudności w przygotowaniu biznesplanu. Tylko około jednej trzeciej badanych, przygotowanie biznesplanu nie sprawiło problemu.
7. Wśród ankietowanych 89,9% ogółu tj. 312 badanych uzyskało wnioskowaną wielkość dofinansowania. Ponad 10% (35 osób), ankietowanych otrzymało środki pomniejszone w stosunku do tych, które zakładał biznesplan.
8. Dla 60,8% ogółu (211 ankietowanych), pomoc finansowa z urzędu pracy była niezbędna do tego, aby założyć firmę. Brak dotacji wiązałby się z rezygnacją z tego pomysłu.
9. Przed przystąpieniem do założenia własnej firmy, większość badanych starała się w różny sposób do tego przygotować np. poprzez badanie rynku, udział w szkoleniach, badanie predyspozycji do prowadzenia firmy, itp. Spośród ogółu ankietowanych 38,3 % (206 osób), przed otwarciem własnej firmy, starało się zdobyć wiedzę na temat sektora, w którym mieli zamiar zacząć działalność.
10. Prawie 40% badanych (138 osób) po uzyskaniu dofinansowania i założeniu firmy, korzystało w dalszym ciągu z innych usług urzędu pracy, m.in. z refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (46 osób), przyjęcia stażysty (26 osób), poszukiwania pracownika za pośrednictwem urzędu pracy (24 osób).

11. Osoby badane, które w 2007 roku, otrzymały dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej i nadal prowadzą firmę, stanowią wśród respondentów sporą przewagę - 73,8% względem ogółu (256 osób). Prawie jedna trzecia (91 osób) badanych beneficjentów, zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.
12. Osoba, która nadal prowadzi firmę to, mężczyzna w wieku 35-44 lata, mieszkająca w mieście. Przedsiębiorca posiada wykształcenie zawodowe średnie lub zasadnicze, przed uzyskaniem dotacji pozostawał mniej niż 6 miesięcy bez pracy, posiada doświadczenie zawodowe zbliżone profilem do prowadzonej działalności.
13. Najwięcej, bo 46,1% respondentów (118 wskazań), to osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą. Niewiele mniej, bo 40,2% ogółu (103 osoby) stanowią ankietowani zatrudniający 1-2 pracowników. Firmy zatrudniające od 3 do 5 pracowników stanowią 10,2 % (26 podmiotów). Najmniejszy odsetek wśród ankietowanych stanowiły firmy zatrudniające powyżej 6 pracowników, było ich tylko 3,5% ogółu (9 wskazań).
14. Badani pracodawcy ostrożnie podchodzą do planów zatrudnienia na 2012 rok. Jak wynika z analizy danych, 75,8% ogółu respondentów (194 osoby), nie było w stanie określić poziomu zatrudnienia w 2012 roku, a przede wszystkim tego, czy przewiduje się dodatkowe zatrudnienie.
15. Około ¼ respondentów tj. 23,0% ogółu (59 osób) deklaruje zwiększenie zatrudnienia w 2012 roku. Łącznie zatrudnionych może zostać ok. 125 osób. Jest to optymistyczny wynik, świadczący o tym, że przedsiębiorcy, widzą szansę dla rozwoju firmy.
16. Badania wskazują, że najbardziej krytyczny moment w prowadzeniu firmy pojawił się w drugim roku od rozpoczęcia działalności gospodarczej. To właśnie w tym okresie najwięcej, bo 37,4 % ogółu (34 respondentów) zdecydowało się zamknąć firmę. Wśród rezygnujących z prowadzenia działalności dominowały kobiety – 58,8 % ogółu (20 osób).
17. Spośród 91 respondentów, którzy zakończyli działalność gospodarczą podjętą w ramach dotacji - 45,1 % ogółu (41 ankietowanych) znalazło zatrudnienie w innych firmach. Ponad 34%, tj. 31 badanych, ponownie trafiło do ewidencji urzędu pracy. W momencie prowadzenia badania, 19 osób (20,9% respondentów), po zakończeniu funkcjonowania firmy pozostawało bez zatrudnienia.
18. Ponad 51,0 % ankietowanych (178 osób) dokonało zmian w strukturze funkcjonowania firmy. Zakres działalności firmy nie uległ zmianie w przypadku 48,7% (169 osób) biorących udział w badaniu. Dokonanie zmian, polegających na zwiększeniu zakresu działalności, czyli rozwój firmy pozwolił na utrzymanie się na rynku dla 84,3% przedsiębiorców (150 osób). Tylko 15,7% firm mimo wprowadzonych zmian zaprzestało działalności w okresie 4 lat od otrzymania dotacji. Wśród przedsiębiorców, którzy nie dokonali zmian w zakresie działalności firmy udział osób, którym się nie powiodło i zaprzestali działalności jest znacznie wyższy i wynosi 37,3%.

## Załącznik nr 1

**Struktura bezrobotnych, którym w latach 2005-2007 przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w układzie powiatowych urzędów pracy według płci**

Powiat	2005			2006			2007		
	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem
<b>w liczbach bezwzględnych</b>									
<b>Województwo</b>	<b>682</b>	<b>906</b>	<b>1 588</b>	<b>802</b>	<b>1 154</b>	<b>1 956</b>	<b>854</b>	<b>1 478</b>	<b>2 332</b>
Bartoszyce	38	33	71	38	47	85	40	50	90
Braniewo	5	7	12	28	33	61	41	30	71
Działdowo	42	45	87	32	58	90	46	84	130
Elbląg	93	101	194	99	113	212	64	79	143
Ełk	33	58	91	48	59	107	64	105	169
Giżycko	26	42	68	29	56	85	31	78	109
Gołdap	14	32	46	20	54	74	29	77	106
Iława	47	49	96	56	65	121	99	129	228
Kętrzyn	13	28	41	22	47	69	29	62	91
Lidzbark Warmiński	7	13	20	29	40	69	28	64	92
Mragowo	35	57	92	20	50	70	39	69	108
Nidzica	7	15	22	17	49	66	14	48	62
Nowe Miasto Lub.	33	37	70	34	42	76	48	79	127
Olecko	20	34	54	29	40	69	31	58	89
Olsztyn miasto	56	56	112	73	73	146	61	71	132
Olsztyn ziemski	31	22	53	39	43	82	31	50	81
Ostróda	75	103	178	99	149	248	81	195	276
Pisz	66	105	171	60	70	130	46	63	109
Szczytno	16	49	65	12	36	48	15	48	63
Węgorzewo	25	20	45	18	30	48	17	39	56
<b>udział procentowy</b>									
<b>Województwo</b>	<b>42,9</b>	<b>57,1</b>	<b>100,0</b>	<b>41,0</b>	<b>59,0</b>	<b>100,0</b>	<b>36,6</b>	<b>63,4</b>	<b>100,0</b>
Bartoszyce	53,5	46,5	100,0	44,7	55,3	100,0	44,4	55,6	100,0
Braniewo	41,7	58,3	100,0	45,9	54,1	100,0	57,7	42,3	100,0
Działdowo	48,3	51,7	100,0	35,6	64,4	100,0	35,4	64,6	100,0
Elbląg	47,9	52,1	100,0	46,7	53,3	100,0	44,8	55,2	100,0
Ełk	36,3	63,7	100,0	44,9	55,1	100,0	37,9	62,1	100,0
Giżycko	38,2	61,8	100,0	34,1	65,9	100,0	28,4	71,6	100,0
Gołdap	30,4	69,6	100,0	27,0	73,0	100,0	27,4	72,6	100,0
Iława	49,0	51,0	100,0	46,3	53,7	100,0	43,4	56,6	100,0
Kętrzyn	31,7	68,3	100,0	31,9	68,1	100,0	31,9	68,1	100,0
Lidzbark Warmiński	35,0	65,0	100,0	42,0	58,0	100,0	30,4	69,6	100,0
Mragowo	38,0	62,0	100,0	28,6	71,4	100,0	36,1	63,9	100,0
Nidzica	31,8	68,2	100,0	25,8	74,2	100,0	22,6	77,4	100,0
Nowe Miasto Lub.	47,1	52,9	100,0	44,7	55,3	100,0	37,8	62,2	100,0
Olecko	37,0	63,0	100,0	42,0	58,0	100,0	34,8	65,2	100,0
Olsztyn miasto	50,0	50,0	100,0	50,0	50,0	100,0	46,2	53,8	100,0
Olsztyn ziemski	58,5	41,5	100,0	47,6	52,4	100,0	38,3	61,7	100,0
Ostróda	42,1	57,9	100,0	39,9	60,1	100,0	29,3	70,7	100,0
Pisz	38,6	61,4	100,0	46,2	53,8	100,0	42,2	57,8	100,0
Szczytno	24,6	75,4	100,0	25,0	75,0	100,0	23,8	76,2	100,0
Węgorzewo	55,6	44,4	100,0	37,5	62,5	100,0	30,4	69,6	100,0

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

## Załącznik nr 2

**Struktura bezrobotnych, którym w latach 2005-2006 przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w układzie powiatowych urzędów pracy według miejsca zamieszkania**

Powiat	2005			2006			2007		
	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś	ogółem	miasto	wieś
<b>w liczbach bezwzględnych</b>									
<b>Województwo</b>	<b>1588</b>	<b>1017</b>	<b>571</b>	<b>1956</b>	<b>1410</b>	<b>546</b>	<b>2332</b>	<b>1522</b>	<b>810</b>
Bartoszyce	71	51	20	85	72	13	90	67	23
Braniewo	12	11	1	61	45	16	71	58	13
Działdowo	87	51	36	90	60	30	130	80	50
Elbląg	194	182	12	212	186	26	143	101	42
Elk	91	67	24	107	85	22	169	119	50
Gizycko	68	40	28	85	62	23	109	71	38
Gołdap	46	31	15	74	49	25	106	50	56
Ława	96	69	27	121	88	33	228	151	77
Kętrzyn	41	26	15	69	49	20	91	69	22
Lidzbark Warmiński	20	11	9	69	57	12	92	76	16
Mragowo	92	45	47	70	45	25	108	64	44
Nidzica	22	9	13	66	39	27	62	33	29
Nowe Miasto Lub.	70	7	63	76	32	44	127	56	71
Olecko	54	33	21	69	47	22	89	62	27
Olsztyn miasto	112	112	0	146	146	0	132	132	0
Olsztyn ziemski	53	20	33	82	39	43	81	39	42
Ostróda	178	96	82	248	156	92	276	172	104
Pisz	171	116	55	130	99	31	109	66	43
Szczytno	65	18	47	48	22	26	63	22	41
Węgorzewo	45	22	23	48	32	16	56	34	22
<b>udział procentowy</b>									
<b>Województwo</b>	100,0	64,0	36,0	100,0	72,1	27,9	100,0	65,3	34,7
Bartoszyce	100,0	71,8	28,2	100,0	84,7	15,3	100,0	74,4	25,6
Braniewo	100,0	91,7	8,3	100,0	73,8	26,2	100,0	81,7	18,3
Działdowo	100,0	58,6	41,4	100,0	66,7	33,3	100,0	61,5	38,5
Elbląg	100,0	93,8	6,2	100,0	87,7	12,3	100,0	70,6	29,4
Elk	100,0	73,6	26,4	100,0	79,4	20,6	100,0	70,4	29,6
Gizycko	100,0	58,8	41,2	100,0	72,9	27,1	100,0	65,1	34,9
Gołdap	100,0	67,4	32,6	100,0	66,2	33,8	100,0	47,2	52,8
Ława	100,0	71,9	28,1	100,0	72,7	27,3	100,0	66,2	33,8
Kętrzyn	100,0	63,4	36,6	100,0	71,0	29,0	100,0	75,8	24,2
Lidzbark Warmiński	100,0	55,0	45,0	100,0	82,6	17,4	100,0	82,6	17,4
Mragowo	100,0	48,9	51,1	100,0	64,3	35,7	100,0	59,3	40,7
Nidzica	100,0	40,9	59,1	100,0	59,1	40,9	100,0	53,2	46,8
Nowe Miasto Lub.	100,0	10,0	90,0	100,0	42,1	57,9	100,0	44,1	55,9
Olecko	100,0	61,1	38,9	100,0	68,1	31,9	100,0	69,7	30,3
Olsztyn miasto	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Olsztyn ziemski	100,0	37,7	62,3	100,0	47,6	52,4	100,0	48,1	51,9
Ostróda	100,0	53,9	46,1	100,0	62,9	37,1	100,0	62,3	37,7
Pisz	100,0	67,8	32,2	100,0	76,2	23,8	100,0	60,6	39,4
Szczytno	100,0	27,7	72,3	100,0	45,8	54,2	100,0	34,9	65,1
Węgorzewo	100,0	48,9	51,1	100,0	66,7	33,3	100,0	60,7	39,3

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

## Załącznik nr 3

Struktura utworzonych podmiotów według Polskiej Klasyfikacji Działalności w  
Warmińsko-Mazurskim w 2007 roku

Powiaty	Sektory PKD																		Razem	
	A	B	C	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	P	Q	R	S	bd		
Bartoszyce	a	0	0	9	0	25	19	1	3	4	4	0	3	0	6	0	0	16	0	90
	b	0,0	0,0	10,0	0,0	27,8	21,1	1,1	3,3	4,4	4,4	0,0	3,3	0,0	6,7	0,0	0,0	17,8	0,0	100,0
Braniewo	a	0	0	5	0	9	26	2	4	2	4	0	4	0	0	0	4	11	0	71
	b	0	0	7,0	0,0	12,7	36,6	2,8	5,6	2,8	5,6	0,0	5,6	0,0	0,0	0,0	5,6	15,5	0	100,0
Działdowo	a	1	0	8	0	43	41	2	7	5	3	1	6	2	2	0	1	8	0	130
	b	0,8	0,0	6,2	0,0	33,1	31,5	1,5	5,4	3,8	2,3	0,8	4,6	1,5	1,5	0,0	0,8	6,2	0,0	100,0
Elbląg	a	0	0	7	0	39	38	0	5	2	6	0	8	2	2	3	5	26	0	143
	b	0,0	0,0	4,9	0,0	27,3	26,6	0,0	3,5	1,4	4,2	0,0	5,6	1,4	1,4	2,1	3,5	18,2	0,0	100,0
Ełk	a	9	0	24	0	55	45	1	5	3	3	0	7	1	3	0	4	8	1	169
	b	5,3	0,0	14,2	0,0	32,5	26,6	0,6	3,0	1,8	1,8	0,0	4,1	0,6	1,8	0,0	2,4	4,7	0,6	100,0
Giżycko	a	3	0	8	0	36	23	3	1	1	3	0	8	2	2	0	3	16	0	109
	b	2,8	0,0	7,3	0,0	33,0	21,1	2,8	0,9	0,9	2,8	0,0	7,3	1,8	1,8	0,0	2,8	14,7	0,0	100,0
Gołdap	a	11	0	7	0	44	19	4	2	1	4	0	3	2	0	0	1	8	0	106
	b	10,4	0,0	6,6	0,0	41,5	17,9	3,8	1,9	0,9	3,8	0,0	2,8	1,9	0,0	0,0	0,9	7,5	0,0	100,0
Iława	a	1	0	22	3	74	73	0	8	3	5	1	13	1	8	1	0	15	0	228
	b	0,4	0,0	9,6	1,3	32,5	32,0	0,0	3,5	1,3	2,2	0,4	5,7	0,4	3,5	0,4	0,0	6,6	0,0	100,0
Kętrzyn	a	3	0	7	0	30	29	0	4	1	0	1	2	2	1	1	2	8	0	91
	b	3,3	0,0	7,7	0,0	33,0	31,9	0,0	4,4	1,1	0,0	1,1	2,2	2,2	1,1	1,1	2,2	8,8	0,0	100,0
Lidzbark W.	a	0	0	11	0	32	20	0	6	1	2	0	5	2	0	1	2	10	0	92
	b	0	0	12,0	0	34,8	21,7	0,0	6,5	1,1	2,2	0	5,4	2,2	0	1,1	2,2	10,9	0	100,0
Mrągowo	a	4	0	10	0	32	18	2	6	0	2	0	10	3	4	2	3	12	0	108
	b	3,7	0,0	9,3	0,0	29,6	16,7	1,9	5,6	0,0	1,9	0,0	9,3	2,8	3,7	1,9	2,8	11,1	0,0	100,0
Nidzica	a	3	0	6	0	27	11	0	3	0	3	0	5	0	0	0	0	4	0	62
	b	4,8	0,0	9,7	0,0	43,5	17,7	0,0	4,8	0,0	4,8	0,0	8,1	0,0	0,0	0,0	0,0	6,5	0,0	100,0
Nowe Miasto Lubawskie	a	0	0	15	0	42	40	0	0	3	5	0	5	5	1	1	2	8	0	127
	b	0,0	0,0	11,8	0,0	33,1	31,5	0,0	0,0	2,4	3,9	0,0	3,9	3,9	0,8	0,8	1,6	6,3	0,0	100,0
Olecko	a	1	0	9	0	24	34	4	2	0	2	0	7	1	1	0	1	3	0	89
	b	1,1	0,0	10,1	0,0	27,0	38,2	4,5	2,2	0,0	2,2	0,0	7,9	1,1	1,1	0,0	1,1	3,4	0,0	100,0
Olsztyn miasto	a	0	0	15	1	21	22	1	3	1	4	1	26	3	6	6	5	17	0	132
	b	0,0	0,0	11,4	0,8	15,9	16,7	0,8	2,3	0,8	3,0	0,8	19,7	2,3	4,5	4,5	3,8	12,9	0,0	100,0
Olsztyn ziemski	a	1	0	5	1	22	25	0	1	1	1	1	7	6	0	0	0	9	1	81
	b	1,2	0,0	6,2	1,2	27,2	30,9	0,0	1,2	1,2	1,2	1,2	8,6	7,4	0,0	0,0	0,0	11,1	1,2	100,0
Ostróda	a	9	3	27	0	85	79	9	5	8	10	0	3	5	7	5	4	14	3	276
	b	3,3	1,1	9,8	0,0	30,8	28,6	3,3	1,8	2,9	3,6	0,0	1,1	1,8	2,5	1,8	1,4	5,1	1,1	100,0
Pisz	a	14	0	9	0	29	34	0	5	3	1	0	2	3	2	1	3	3	0	109
	b	12,8	0,0	8,3	0,0	26,6	31,2	0,0	4,6	2,8	0,9	0,0	1,8	2,8	1,8	0,9	2,8	2,8	0,0	100,0
Szczytno	a	0	0	8	0	31	12	0	1	1	0	0	2	1	0	0	2	5	0	63
	b	0,0	0,0	12,7	0,0	49,2	19,0	0,0	1,6	1,6	0,0	0,0	3,2	1,6	0,0	0,0	3,2	7,9	0,0	100,0
Węgorzewo	a	4	0	2	0	21	15	4	4	0	0	0	0	1	0	0	1	4	0	56
	b	7,1	0,0	3,6	0,0	37,5	26,8	7,1	7,1	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0	1,8	7,1	0,0	100,0
<b>Ogółem</b>	a	64	3	214	5	721	623	33	75	40	62	5	126	42	45	21	43	205	5	2332
	b	2,7	0,1	9,2	0,2	30,9	26,7	1,4	3,2	1,7	2,7	0,2	5,4	1,8	1,9	0,9	1,8	8,8	0,2	100,0

a – w liczbach bezwzględnych ; b – w procentach

A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

B. Górnictwo i wydobywanie

C. Przetwórstwo przemysłowe

E. Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami ...

F. Budownictwo

G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych .....

H. Transport i gospodarka magazynowa

I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

J. Informacja i komunikacja

K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

P. Edukacja

Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

S. Pozostała działalność usługowa



## Załącznik nr 4

**Struktura bezrobotnych, którym w latach 2005-2007 przyznano jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej  
w województwie warmińsko-mazurskim w układzie powiatowych urzędów pracy według wieku**

Powiat	Rok 2005							Rok 2006							Rok 2007						
	Razem	18-24 lat	25-34 lat	35-44 lat	45-54 lat	55-60 lat	Pow. 60 roku życia	Razem	18-24 lat	25-34 lat	35-44 lat	45-54 lat	55-60 lat	Pow. 60 roku życia	Razem	18-24 lat	25-34 lat	35-44 lat	45-54 lat	55-60 lat	Pow. 60 roku życia
Bartoszyce	71	15	23	21	8	3	1	85	17	27	20	20	1	0	90	20	31	24	15	0	0
Braniewo	12	2	5	4	0	1	0	61	13	26	14	7	1	0	71	17	28	16	7	3	0
Działdowo	87	23	30	20	12	2	0	90	22	30	20	15	3	0	130	30	52	34	13	1	0
Elbląg	194	33	74	47	38	1	1	212	31	91	48	36	6	0	143	10	61	45	24	3	0
Elk	91	10	28	23	27	3	0	107	25	38	28	13	3	0	169	21	73	48	23	4	0
Giżycko	68	15	27	13	12	1	0	85	14	36	20	12	3	0	109	14	58	20	16	1	0
Goldap	46	10	12	13	10	1	0	74	13	33	17	11	0	0	106	22	38	24	18	4	0
Iława	96	21	41	22	11	1	0	121	27	52	26	14	2	0	228	37	113	51	24	3	0
Kętrzyn	41	12	16	6	7	0	0	69	8	30	23	7	1	0	91	16	41	19	15	0	0
Lidzbark Warmiński	20	4	9	6	1	0	0	69	12	28	12	14	2	1	92	12	37	26	15	2	0
Mragowo	92	22	34	15	19	1	1	70	13	36	10	7	3	1	108	16	48	31	13	0	0
Nidzica	22	5	5	8	4	0	0	66	21	23	13	9	0	0	62	12	29	15	5	1	0
Nowe Miasto Lub.	70	20	28	12	8	2	0	76	10	33	18	14	1	0	127	36	42	33	11	5	0
Olecko	54	10	21	13	7	2	1	69	12	28	12	16	1	0	89	23	30	17	18	1	0
Olsztyn miasto	112	14	63	15	18	1	1	146	19	79	20	24	3	1	132	12	67	31	18	3	1
Olsztyn ziemski	53	15	22	8	6	2	0	82	8	49	12	12	0	1	81	8	45	11	13	4	0
Ostróda	178	44	80	36	17	1	0	248	58	94	52	41	3	0	276	56	121	64	30	4	1
Pisz	171	44	60	43	22	2	0	130	26	51	33	20	0	0	109	13	47	29	17	3	0
Szczytno	65	11	26	16	10	2	0	48	0	26	15	5	2	0	63	6	27	18	11	1	0
Węgorzewo	45	9	22	8	5	1	0	48	3	25	13	7	0	0	56	9	25	12	9	1	0
<b>WOJEWÓDZTWO</b>	<b>1 588</b>	<b>339</b>	<b>626</b>	<b>349</b>	<b>242</b>	<b>27</b>	<b>5</b>	<b>1 956</b>	<b>352</b>	<b>835</b>	<b>426</b>	<b>304</b>	<b>35</b>	<b>4</b>	<b>2 332</b>	<b>390</b>	<b>1 013</b>	<b>568</b>	<b>315</b>	<b>44</b>	<b>2</b>

Źródło: Dane PUP. Obliczenia własne

## Załącznik nr 5

## Efektywność dotacji udzielonych w latach 2005-2007 w województwie warmińsko-mazurskim w układzie powiatowych urzędów pracy

Wyszczególnienie	2005				2006				2007			
	Liczba osób, które otrzymały dotacje	Liczba osób kontynuujących działalność, na podjęcie której przyznane zostały środki finansowe	Efektywność *	Liczba podmiotów gospodarczych, które wygenerowały nowe miejsca pracy	Liczba osób, które otrzymały dotacje	Liczba osób kontynuujących działalność, na podjęcie której przyznane zostały środki finansowe	Efektywność *	Liczba podmiotów gospodarczych, które wygenerowały nowe miejsca pracy	Liczba osób, które otrzymały dotacje	Liczba osób kontynuujących działalność, na podjęcie której przyznane zostały środki finansowe	Efektywność *	Liczba podmiotów gospodarczych, które wygenerowały nowe miejsca pracy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Bartoszyce	71	48	67,6	11	85	61	71,8	6	90	42	46,7	5
Braniewo	12	8	66,7	1	61	32	52,5	7	71	32	45,1	15
Działdowo	87	53	60,9	8	90	52	57,8	9	130	68	52,3	10
Elbląg	194	147	75,8	27	212	161	75,9	59	143	102	71,3	31
Ełk	91	36	39,6	17	107	53	49,5	25	169	59	34,9	25
Gizycko	68	31	45,6	10	85	39	45,9	7	109	69	63,3	25
Goldap	46	22	47,8	2	74	26	35,1	6	106	40	37,7	6
Įława	96	47	49,0	14	121	66	54,5	11	228	129	56,6	34
Kętrzyn	41	23	56,1	8	69	38	55,1	12	91	47	51,6	10
Lidzbark Warmiński	20	11	55,0	5	69	28	40,6	12	92	57	62,0	17
Mrągowo	92	51	55,4	10	70	50	71,4	10	108	53	49,1	18
Nidzica	22	9	40,9	0	66	29	43,9	6	62	20	32,3	5
Nowe Miasto Lub.	70	54	77,1	34	76	46	60,5	8	127	86	67,7	12
Olecko	54	32	59,3	2	69	30	43,5	7	89	34	38,2	8
Olsztyn miasto	112	97	86,6	1	146	132	90,4	12	132	77	58,3	9
Olsztyn ziemski	53	41	77,4	5	82	54	65,9	5	81	43	53,1	3
Ostróda	178	90	50,6	24	248	116	46,8	18	276	106	38,4	41
Pisz	171	60	35,1	22	130	43	33,1	20	109	46	42,2	7
Szczytno	65	46	70,8	4	48	30	62,5	7	63	45	71,4	6
Węgorzewo	45	24	53,3	7	48	22	45,8	1	56	26	46,4	4
<b>Ogółem</b>	<b>1 588</b>	<b>930</b>	<b>58,6</b>	<b>212</b>	<b>1 956</b>	<b>1 108</b>	<b>56,6</b>	<b>248</b>	<b>2 332</b>	<b>1 181</b>	<b>50,6</b>	<b>291</b>

\* Ze względu na fakt, że datę badania efektywności dotacji udzielonych w latach 2005 ustalono datę 30.09.2008 r., zaś efektywność dotacji w 2006 roku – na 31.12.2009 r., dane te nie są porównywalne. Mogą jednak świadczyć o pewnych kształtujących się tendencjach



## ANKIETA

**Szanowni Państwo,**

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie zwraca się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety dotyczącej przyznania dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Zebrany materiał pozwoli na poszerzenie wiedzy na temat jakości przyznawania dotacji oraz planów rozwoju firm, które utrzymały się na rynku pracy.

**1. Proszę określić główną dziedzinę działalności Pana/i firmy zgodną z klasyfikacją PKD. (można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź)**

<input type="checkbox"/>	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Organizacje i zespoły eksterytorialne	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Przetwórstwo przemysłowe	Edukacja	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Budownictwo	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Transport i gospodarka magazynowa	Pozostała działalność usługowa	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Informacja i komunikacja	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/>	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Inne, jakie.....	<input type="checkbox"/>

**2. Czy od momentu otrzymania dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (rozszerzył bądź zawęził) się zakres działalności firmy?**

- tak  
 nie

**3. Czy w momencie ubiegania się o dotacje z urzędu pracy posiadał Pan/i doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej ?**

- tak,  
jakie.....  
 nie

**4. Skąd dowiedział się Pan/i o możliwości otrzymania z urzędu pracy środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)**

- od pracownika urzędu pracy  
 ze strony internetowej, tablicy ogłoszeń urzędu pracy  
 od znajomych  
 z mediów  
 inne, jakie.....

5. W jakim stopniu poniższe czynniki miały wpływ na decyzję o ubieganiu się Pana/i o dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej? Skala oceny wynosi od 0 (brak wpływu) do 5 (największy wpływ)

	0	1	2	3	4	5
Przedłużający czas pozostawania bez pracy						
Brak miejsc pracy na rynku pracy						
Możliwość podjęcia pracy na własny rachunek						
Namowa rodziny/przyjaciół						
Podpowiedź osób, które skorzystały już z dotacji						
Informacja od pracownika pup						
Niewystarczające środki finansowe						
Inne, jakie.....						

6. Co i w jakim stopniu sprawiało trudność przy ubieganiu się o przyznanie dotacji? Skala oceny wynosi od 0 (brak wpływu) do 5 (największy wpływ)

	0	1	2	3	4	5
Dostęp do dokumentów i informacji na temat dotacji						
Wypełnienie wniosku						
Sporządzenie biznesplanu						
Zabezpieczenie zwrotu przyznanych środków						
Inne, jakie.....						

7. Jaka była wysokość przyznanej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej?

- 100% wnioskowanej kwoty  
 kwota mniejsza niż kwota wnioskowana

8. Czy środki dotacji były wystarczające aby rozpocząć własną działalność gospodarczą?

- tak  
 nie  
 trudno powiedzieć

9. Czy i w jaki sposób przygotowywał się Pan/i do otwarcia w ramach dotacji własnej działalności gospodarczej? (można zaznaczyć parę odpowiedzi)

- indywidualne poradnictwo zawodowe  
 udział w szkoleniu zawodowym (potwierdzającym umiejętności zawodowe, nabycie uprawnień, zezwoleń, licencji wymaganych do prowadzenia określonego rodzaju działalności)  
 udział w szkoleniu dotyczącym rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej  
 badanie konkurencji, rozeznanie na rynku  
 inne, jakie .....

**10. Czy gdyby nie otrzymał Pan/i środków z dotacji z Funduszu Pracy firma zostałaby uruchomiona?**

- tak
- nie

**11. Czy w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej korzystał Pan/i z innej dodatkowej formy pomocy finansowej? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)**

- nie korzystałem z żadnej
- kredyt bankowy
- własne oszczędności
- pożyczka wśród rodziny/znajomych
- fundusze UE
- inne, jakie.....

**12. Czy po otrzymaniu dotacji współpracował Pan/i z Powiatowym Urzędem Pracy**

- tak, w jakim zakresie.....
- nie

*Jeżeli w chwili obecnej prowadzi Pan/i w dalszym ciągu firmę założoną dzięki dotacji z urzędu pracy prosimy o wypełnienie punktów 13-15.*

*Jeżeli zakończył Pan/i działalność gospodarczą prosimy o wypełnienie punktów 16-18.*

**DLA OSÓB PROWADZACYCH DALEJ DZIAŁALNOŚĆ:**

**13. Czy natrafia Pan/i na jakież przeszkody prowadząc własną działalność gospodarczą? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)**

- problemy kadrowe
- trudności ze spłatą kredytów
- duża konkurencja
- problemy płatnicze kontrahentów
- brak płynności finansowej
- procedury administracyjne
- malejący popyt na towar/usługę
- nie ma żadnych problemów
- inne, jakie.....

**14. Ile osób jest zatrudnionych w Pana/i firmie?**

- jestem jedynym pracownikiem
- 1-2
- 3-5
- powyżej 6

**15. Jakie są Pana/i plany zatrudnieniowe na najbliższy rok?**

- zwiększenie zatrudnienia, proszę podać liczbę.....
- zmniejszenie zatrudnienia, proszę podać liczbę.....
- trudno powiedzieć

**DLA OSÓB, KTÓRE ZAKOŃCZYŁY DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA  
ROZPOCZĘTĄ W 2007**

**16. Co i w jakim stopniu miało wpływ na zakończenie działalności gospodarczej?**

Skala oceny wynosi od 0 (brak wpływu) do 5 (największy wpływ)

	0	1	2	3	4	5
Wysoka konkurencja						
Trudne warunki gospodarcze na rynku						
Koszty prowadzenia działalności gospodarczej						
Brak płynności finansowej						
Niski popyt na oferowane usługi/produkty						
Problemy płatnicze kontrahentów						
Powody osobiste						
Podjęcie innej pracy zarobkowej						
Inne, jakie.....						

**17. Jak długo funkcjonowała Pana/i firma? (w latach)**

.....

**18. Jaki jest w chwili obecnej Pana/i status na rynku pracy?**

- nie pracuję, nie jestem zarejestrowany w urzędzie pracy
- nie pracuję, jestem zarejestrowany w urzędzie pracy
- pracuję

## **Metryczka:**

### **Płeć**

- kobieta
- mężczyzna

### **Wiek**

- 18-24
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- powyżej 55

### **Wykształcenie**

- podstawowe
- gimnazjalne
- zasadnicze zawodowe
- średnie ogólnokształcące
- średnie zawodowe
- wyższe licencjackie
- wyższe magisterskie

### **Miejsce zamieszkania**

- miasto
- wieś

### **Czas pozostawania bez pracy przed uzyskaniem dotacji**

- poniżej 6 miesięcy
- 6-12 miesięcy
- powyżej 12 miesięcy
- powyżej 24 miesięcy

### **Doświadczenie zawodowe**

- posiadam doświadczenie zawodowe w obszarze nie zbliżonym do profilu działalności firmy
- posiadam doświadczenie zawodowe zbliżone z profilem prowadzonej działalności
- nie posiadam żadnego doświadczenia zawodowego

***Dziękujemy za wypełnienie ankiety!***